

RIJNSTRAAT 8

MEERSTEMMIGHEDEN SCENARIOSTUDIE

Inhoud

Het stadsatelier Den Haag is een samenwerking tussen Gemeente Den Haag, Rijksvastgoedbedrijf en Atelier Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs.

Een belangrijk thema bij deze samenwerking is de betekenis van het rijksvastgoed voor de stad met wederkerigheid als uitgangspunt.

Met voorliggende studie wordt wederkerigheid in het gebied rondom Rijnstraat 8 en omgeving in beeld gebracht.

Hierbij spelen de volgende overkoepelende vragen een rol: Hoe kunnen bestaande gebouwen van de rijksoverheid en hun buitenruimtes zich beter manifesteren in het stedelijk weefsel van Den Haag? En kunnen er met gerichte veranderingen in de buitenruimte, in combinatie met de plint, synergiën opleveren die de wederkerigheid ondersteunen?

RIJNSTRAAT 8

1. ANALYSE EN UITGANGSPUNTEN

- 1.1 Ruimtelijke uitgangspunten vanuit de gemeente Den Haag
- 1.2 Ruimtelijke kenmerken
- 1.3 Meerstemmigheidsonderzoek

2. SCENARIO'S

3. WAARDERING

- 3.1 Voorbeeld waardering scenario's
- 3.2 Conclusie scenario's

4. TESTEN

- 4.1 Testen en programmeren in de praktijk

Stedelijke as: Station-Binnenstad

De as van station naar binnenstad vormt een van de belangrijkste stedelijke doorgangen van Den Haag. Deze route is niet alleen een fysieke verbinding, maar ook een representatieve entree tot de stad. Langs deze lijn schakelen verschillende publieke ruimtes zich aaneen, variërend in schaal, verblijfskwaliteit en programmatische invulling.

Opvallend is dat zich langs deze as veel publieke interieurs bevinden — overheidsgebouwen, kantoren en voorzieningen — die in potentie bijdragen aan levendigheid en publieke betekenis. In de huidige situatie zijn deze interieurs echter vaak onvoldoende zichtbaar of ruimtelijk verbonden met de openbare ruimte. De relatie tussen binnen en buiten blijft daardoor beperkt.

Kenmerkend voor een groot deel van de route is de harde overgang tussen buitenruimte en gebouwinterieur: gesloten plinten, directe entrees zonder voorruimte en weinig visuele gelaagdheid. Een uitzondering hierop vormt de Turfmarkt, waar een meer geleidelijke overgang (gradiënt) tussen straat en gebouw ontstaat. Hier wordt de publieke ruimte verrijkt door transparantie, entreeruimte en verblijfszones die de overgang verzachten.

Binnen deze stedelijke structuur neemt Rijnstraat 8 een bijzondere positie in. Het gebouw fungeert als poort tot de binnenstad en is als eerste en meest zichtbare volume bepalend voor de ruimtelijke en symbolische beleving van de as. De manier waarop de plint, entree en openbare ruimte hier worden vormgegeven, heeft directe invloed op de kwaliteit, veiligheid en uitstraling van het gehele traject.

Rijnstraat 8 fungeert als poort tot de binnenstad en bepaalt als eerste en meest zichtbare gebouw de ruimtelijke beleving van de as tussen station en stad.

Rijnstraat 8

Rijnstraat 8

Rijnstraat 8

Turfmarkt

Turfmarkt

Turfmarkt

Amare

Clioplein

Stadhuis

Jubi - Turfmarkt

Jubi

Muzenplein

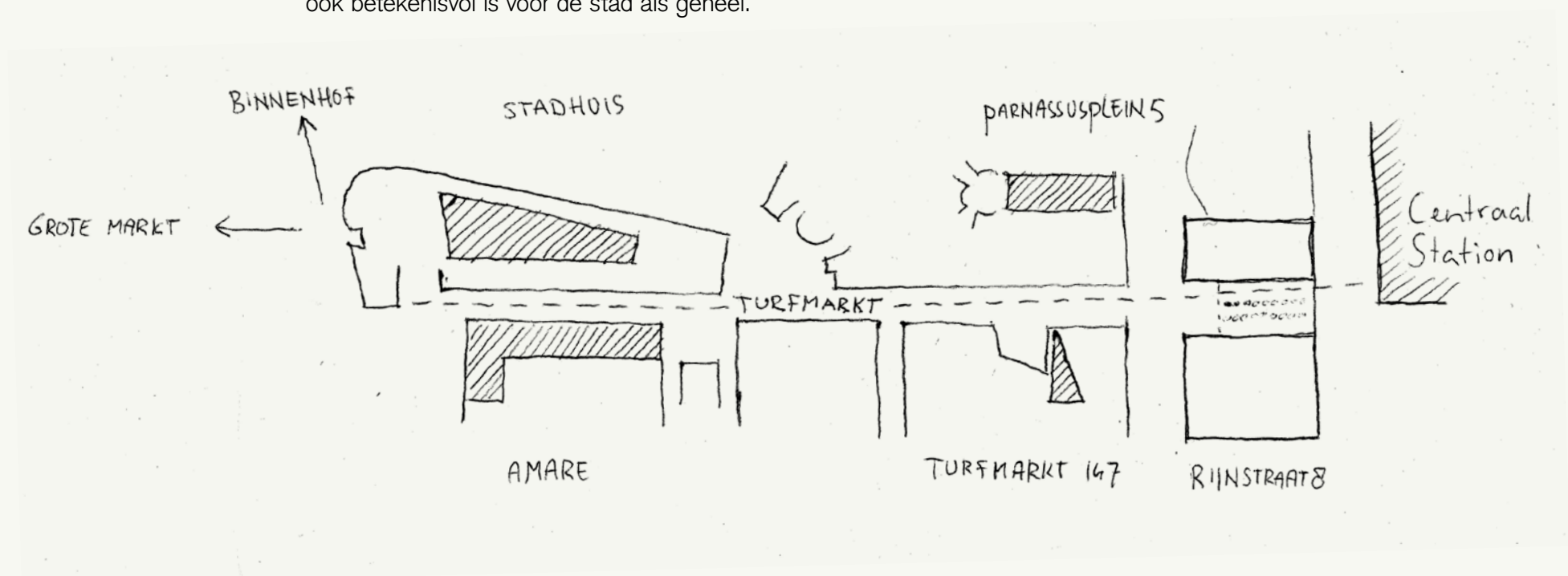
Rijnstraat 8

Rijnstraat 8 is een grootschalig kantorencomplex met een gemengde plint en meerdere overkluizingen in de openbare ruimte, gelegen in het centrum van Den Haag. Het gebouw vormt een belangrijke schakel tussen bestuurlijke functies, internationale organisaties en de stedelijke dynamiek van de Rijnstraat en de Oranjevuitensingel. Tegelijkertijd staat de kwaliteit en betekenis van de directe omgeving onder druk. De openbare ruimte voor de entree wordt intensief gebruikt, maar ontbeert momenteel de ruimtelijke en programmatische condities die passen bij de representatieve en publieke rol van het Rijk. Aan de zijde van de Oranjevuitensingel functioneert het Hofhouse al geruime tijd suboptimaal, zowel in gebruik als in ruimtelijke uitstraling.

Deze situatie vormt niet alleen aanleiding tot verbetering, maar biedt ook een kans om de wederkerigheid tussen rijksvastgoed en stad opnieuw te doordenken. Hoe kan deze plek meer zijn dan een kantooromgeving? Hoe kan zij bijdragen aan levendigheid, sociale veiligheid en publieke betekenis, zowel binnen als buiten kantooruren? En hoe ontstaat een zorgvuldige balans tussen ruimte voor beweging en ruimte voor verblijf, tussen dynamiek en rust, tussen verharding en vergroening?

ZUS, Afdeling Buitengewone Zaken en Baltussen van Schaik hebben in nauwe samenwerking een ontwerpend onderzoek uitgevoerd, waarin tien scenario's zijn ontwikkeld. Vanuit hun complementaire expertise is integraal gewerkt aan een meerstemmige verkenning van de ruimtelijke, programmatische en maatschappelijke mogelijkheden van Rijnstraat 8. Deze studie bouwt voort op een bredere onderzoekspraktijk waarin ZUS en Baltussen van Schaik, in samenwerking met het Atelier Rijksbouwmeester en de Rijksgebouwendienst, hebben gewerkt aan een stadsatlas van rijksgebouwen. In deze atlas zijn overheidsgebouwen geanalyseerd op hun interactie met de stad op verschillende schaalniveaus: het stedelijk weefsel, het gebouwniveau en de relatie met het publieke domein. Deze meerlagige benadering vormt een belangrijke basis voor de manier waarop in deze studie naar Rijnstraat 8 is gekeken.

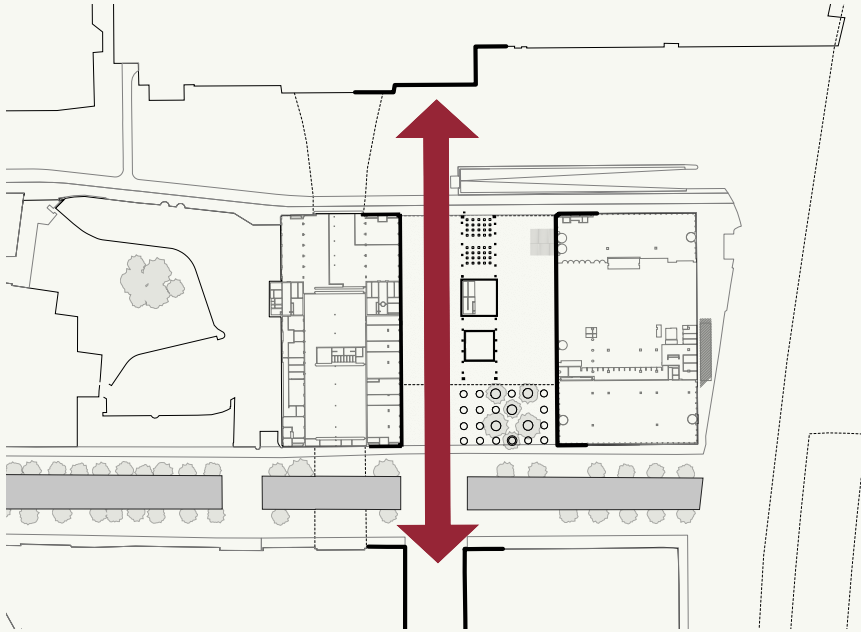
De scenario's zijn gevoed door een zorgvuldig ingericht participatief proces met betrokken stakeholders, waaronder het Rijksvastgoedbedrijf, de gemeente Den Haag en gebruikers van het gebied. Door middel van ontwerpend onderzoek zijn uiteenlopende perspectieven samengebracht en vertaald naar concrete ruimtelijke voorstellen. Daarbij staat de wederkerigheid tussen rijksvastgoed en stad centraal: een plek die niet alleen functioneert voor haar gebruikers, maar ook betekenisvol is voor de stad als geheel.

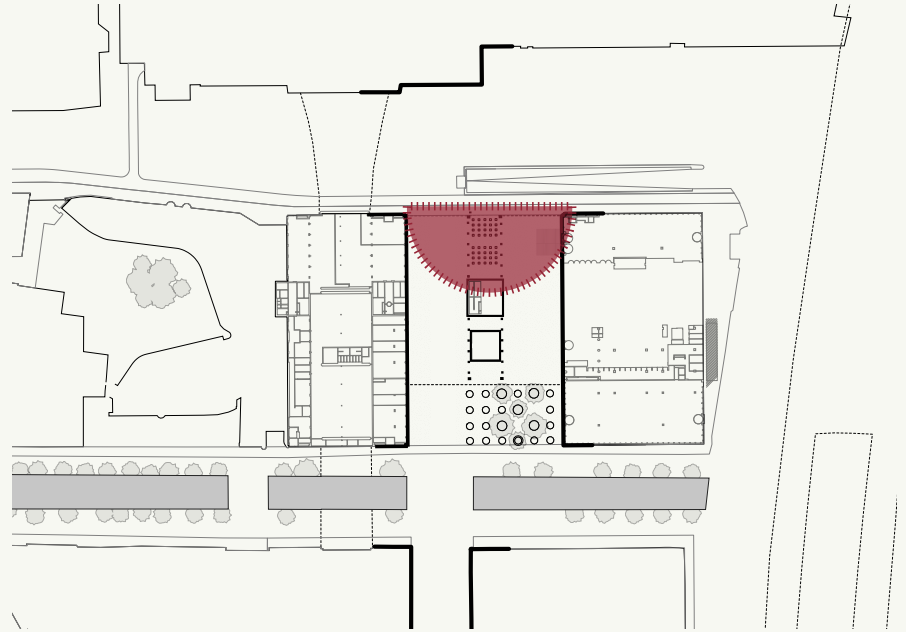
Rijnstraat 8 als Stadsentree: Stedelijke context van gebouwen, publieke binnenruimten en openbare ruimte.

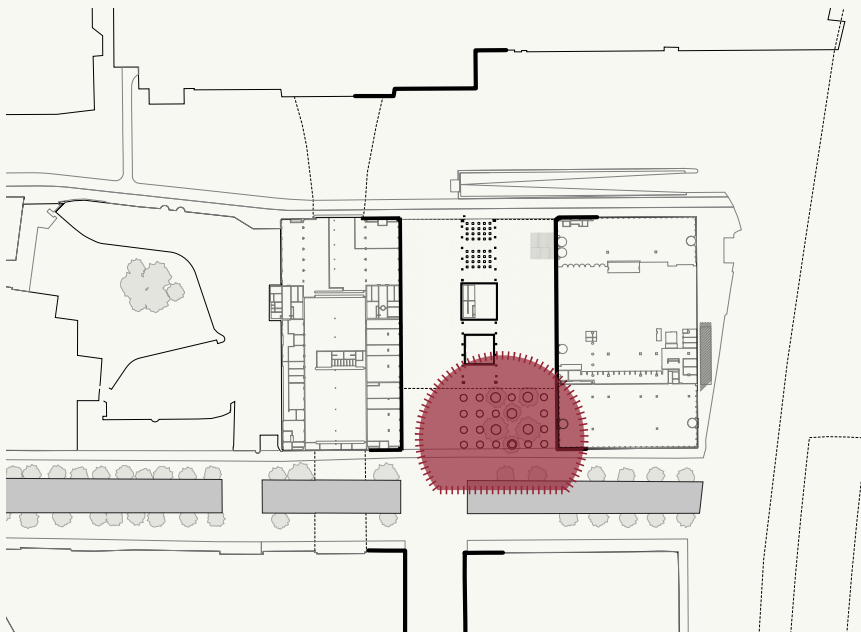
1. ANALYSE EN UITGANGSPUNTEN

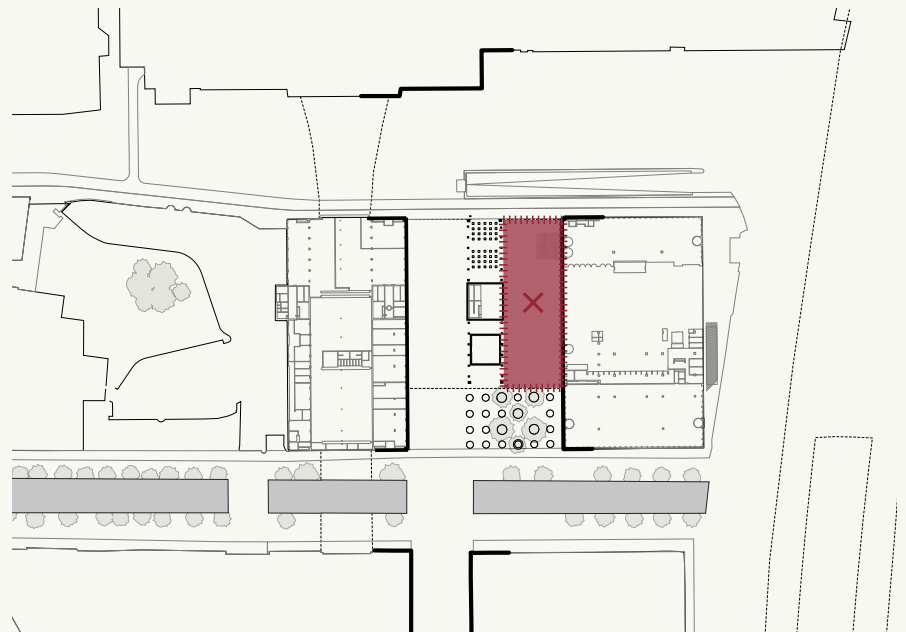
1. Turfmarkt vrij houden & inrichting conform rest van de route.

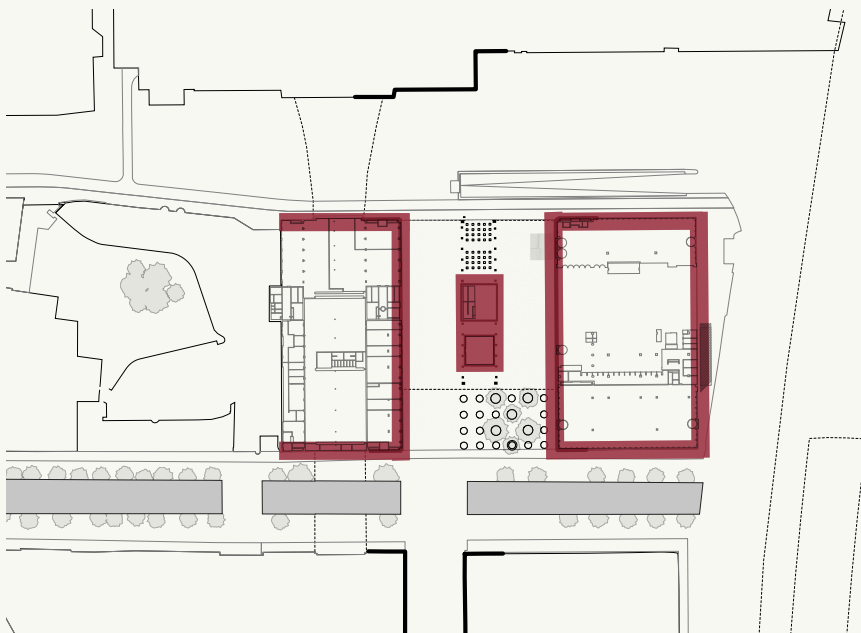
2. Publieke voorruimte entree rijkskantoor & verbreding ruimte Rijnstraat.

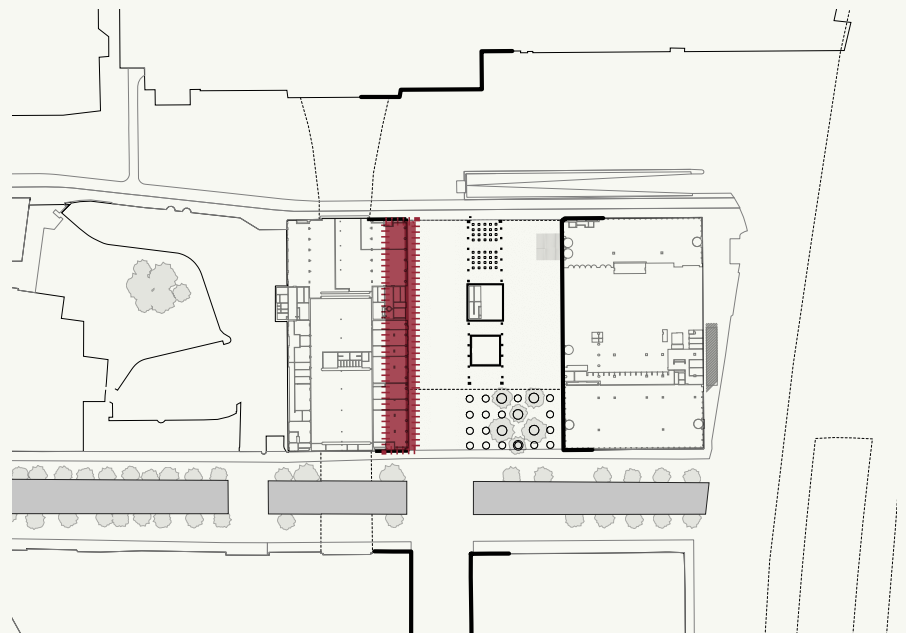
3. Potentiële hoogwaardige verblijfsruimte gekoppeld aan gracht met actieve plinten.

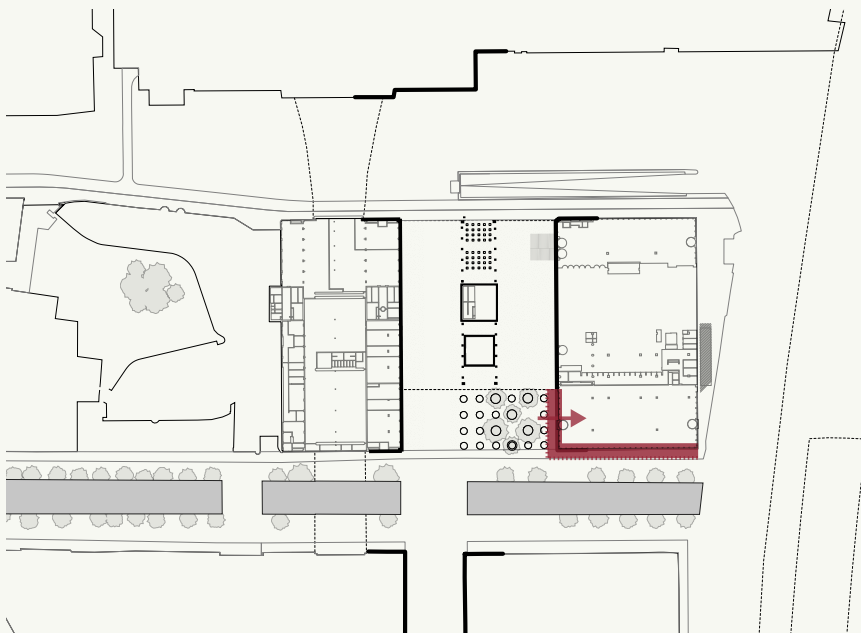
4. Tunnelmond activeren door programmering of integreren in hoofdvolume.

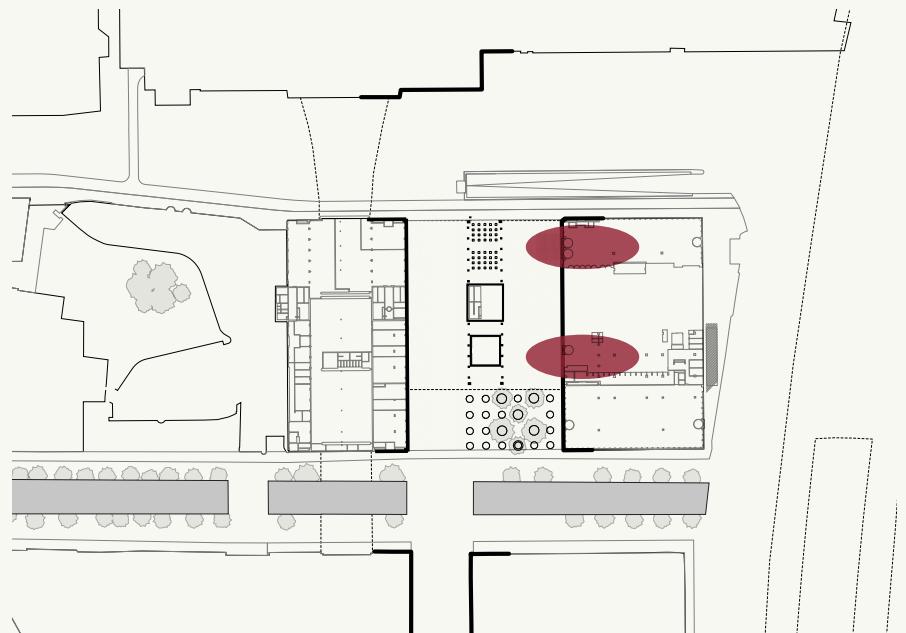
5. Verbeteren oorspronkelijk bedoelde alzijdige uitstraling van bouwvolumes.

6. Behouden actieve en gevarieerde invulling van de bestaande gebouwplint aan de Turfmarkt.

7. Inzetten op toegankelijker gevelbeeld en actieve indeling van het gebouwdeel dat nu het Hofhouse.

8. Uitnodigende entreehal zichtbaar vanuit straat met wachtruimte binnen.

1.1 Ruimtelijke uitgangspunten vanuit de gemeente Den Haag

De herontwikkeling van deze locatie vraagt om een zorgvuldige inpassing binnen de bestaande stedelijke structuur van de Turfmarkt, Rijnstraat en aangrenzende openbare ruimte. Uitgangspunt is het versterken van de ruimtelijke samenhang, de verblijfskwaliteit en de publieke toegankelijkheid van het gebied, in lijn met de ambities voor het Haagse centrumgebied.

De Turfmarkt blijft als belangrijke stedelijke route vrij en herkenbaar in haar profiel en inrichting, conform de reeds gerealiseerde delen van de straat. Continuïteit in materialisering, maatvoering en ruimtelijke opzet waarborgt de leesbaarheid van de stedelijke structuur en voorkomt fragmentatie van het straatbeeld.

Bij de entree van het Rijkskantoor wordt ingezet op een royale publieke voorruimte die de toegankelijkheid en representativiteit van het gebouw versterkt. In samenhang hiermee wordt de ruimte aan de Rijnstraat verbreed en kwalitatief opgewaardeerd, zodat een meer genereuze en comfortabele verblijfsruimte ontstaat.

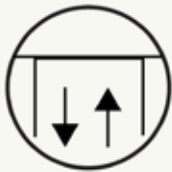
Langs de gracht wordt ruimte gezien voor een hoogwaardige verblijfszone, gekoppeld aan actieve plinten. Deze zone dient bij te dragen aan levendigheid en sociale veiligheid door transparantie, publieksgerichte functies en een directe relatie tussen binnen- en buitenruimte. De plint wordt hierbij beschouwd als cruciale schakel tussen gebouw en stad.

De tunnelmond wordt ruimtelijk en programmatisch geactiveerd. Dit kan door toevoeging van functies, het integreren van de tunnel entree in het hoofdvolume of het architectonisch versterken van deze plek, zodat zij niet als restruimte maar als volwaardig onderdeel van de stedelijke compositie wordt ervaren.

De bouwvolumes dienen hun oorspronkelijk bedoelde alzijdige uitstraling terug te krijgen. Dit betekent dat alle gevelzijden zorgvuldig worden vormgegeven en bijdragen aan het stedelijk weefsel, met aandacht voor ritmiek, transparantie en menselijke maat.

De bestaande actieve en gevarieerde invulling van de plint aan de Turfmarkt wordt behouden en waar mogelijk versterkt. Nieuwe ingrepen sluiten hierop aan door een open, toegankelijk gevelbeeld en een functionele indeling die interactie met de straat bevordert. Voor het gebouwdeel dat thans bekendstaat als het Hofhouse wordt specifiek ingezet op een toegankelijker en transparanter gevelbeeld met een meer publieksgerichte oriëntatie.

Tot slot wordt ingezet op een uitnodigende entreehal die zichtbaar is vanuit de straat. Een transparante plint en een duidelijk herkenbare wachtruimte binnen dragen bij aan de publieke toegankelijkheid en versterken de relatie tussen gebouw en stedelijke ruimte.

VERBETERDE ENTREE
VAN DE STAD

Het gebied verbeterd de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR
GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE
VERBLIJFSWAARDE

Het scenario verbeterd de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR
EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE
VOOR HET RIJK

Het scenario verbeterd de reprenatatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE
SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbeterd de sensorische belving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE
VEILIGHEID

Het scenario verbeterd de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE
RIJKSGEBOUW

Het scenario verbeterd de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN
ONDERHOUD

Het scenario verbeterd het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET
OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

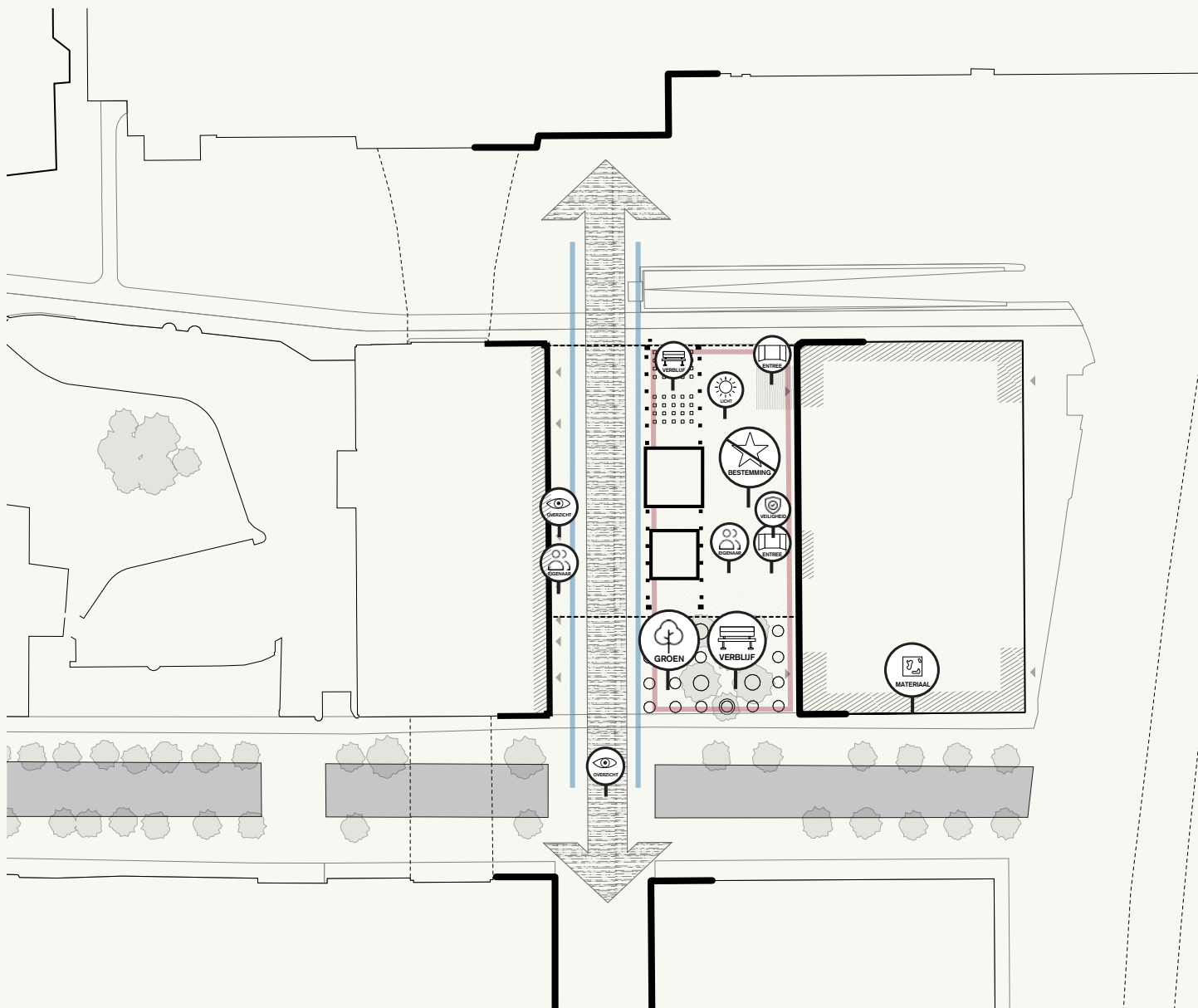

VERBETERDE
ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

1.2 Ruimtelijke kenmerken

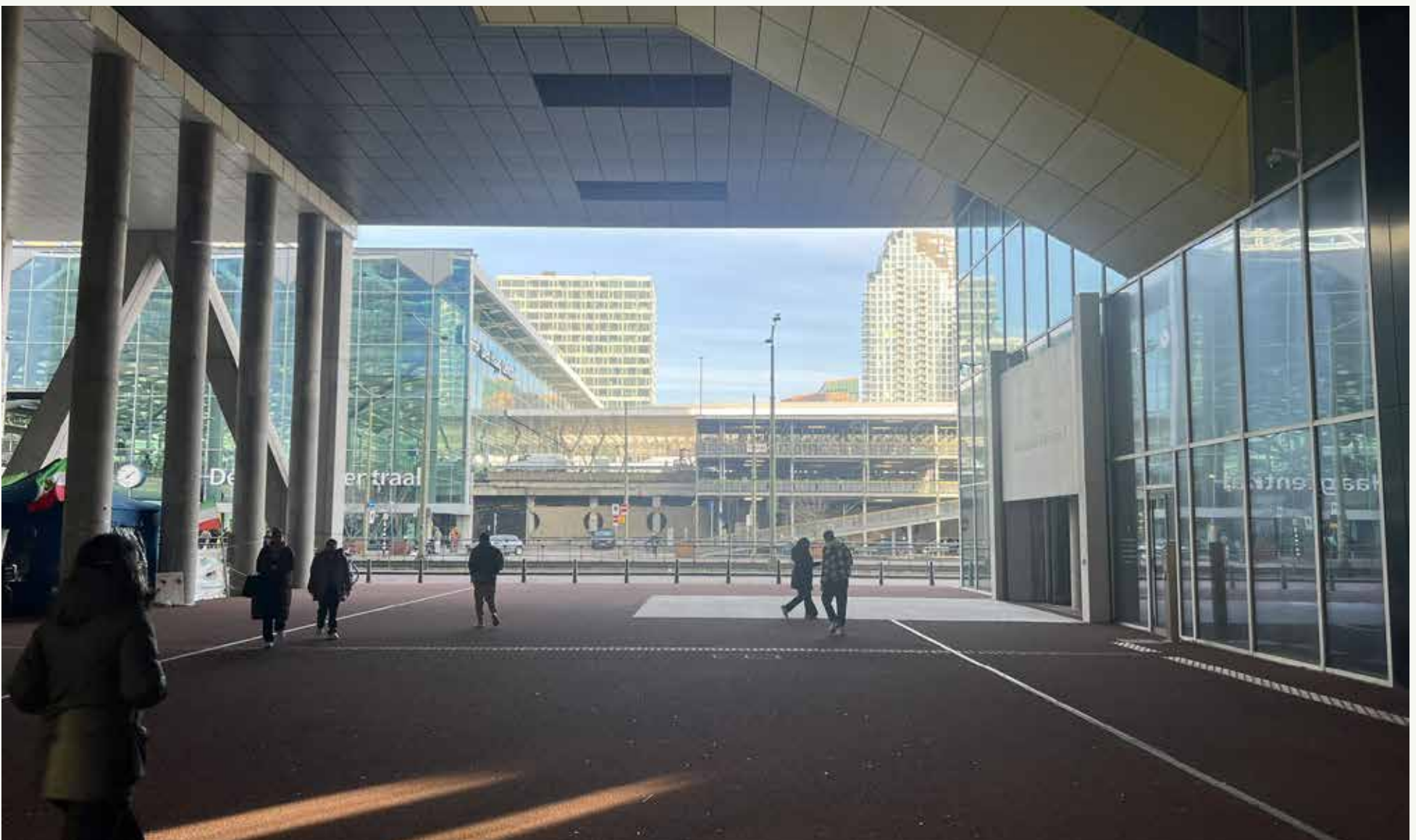
De huidige passage van Rijnstraat 8 is opgedeeld in 2 delen; de door-
gaande routing vanaf het Centraal Station naar de Turfmarkt en het voor-
plein voor de twee entrees van de Rijkskantoren. De lange passage zorgt
ervoor dat, met name in grijs weer, de onderdoorgang guur en wat viezig
aanvoelt. Het grote lege voorplein bij de twee entrees is onbestemd en te
groot voor de functie die het moet volbrengen. De twee structuren in het
midden van de doorgang blokkeren het zicht. Het materiaal (zwarte ge-
velpanelen) draagt niet bij aan een vriendelijke en uitnodigende uitstraling.
Er is geen plek in de passage om te verblijven. Enkel bij de entree van het
Hofhuis zijn banken geplaatst met in het midden bomen. Echter, door de
maat, opzet en materialisering van deze objecten is het hier niet comfor-
tabel verblijven. Eigenaarschap in het gebied is difuus, wat precies bij wat
hoort en waar je je als burger mag ophouden is onduidelijk. Uit de ruimte-
lijke analyse van de plek is een aantal kernzaken naar voren gekomen die
verbetering behoeven. Deze pijlers worden gebruikt in de scenariostudie
om te testen aan welke voorwaarden de scenario's voldoen. Het is niet
automatisch zo dat elk scenario aan alle pijlers moet voldoen. Gaandeweg
het proces zal blijken dat de ene pijler belangrijker is dan de ander. Uit-
eindelijk moeten de scenario's ruimtelijk getest worden om de positieve of
negatieve impact te bepalen.

Huidige status van Rijnstraat 8.

Locatiebezoek december 2025.

Locatiebezoek december 2025.

1.3 Meerstemmigheid onderzoek

Door Afdeling Buitengewone Zaken is een meerstemmigheid onderzoek uitgevoerd naar Rijnstraat 8, met als doel inzicht te krijgen in de uiteenlopende behoeften, ervaringen en percepties van gebruikers van de plek. Door middel van straat observaties, informele gesprekken en korte interviews is de dagelijkse praktijk van de ruimte in kaart gebracht. De observaties vonden plaats op verschillende dagen en tijdstippen – overdag, in de avond en rond piekmomenten – om ook de tijdsafhankelijke dynamiek van de plek te kunnen begrijpen.

In het onderzoek zijn diverse gebruikersgroepen meegenomen, waaronder rijksambtenaren, passanten en forenzen, studenten, dak- en thuislozen, jongeren en wachtenden (bijvoorbeeld voor afspraken bij de IND). Verder zijn de perspectieven van ondernemers en medewerkers van omliggende voorzieningen betrokken. Deze brede benadering maakt zichtbaar hoe verschillende vormen van gebruik, belangen en ritmes zich gelijktijdig in dezelfde ruimte manifesteren.

Uit het onderzoek blijkt dat Rijnstraat 8 intensief wordt gebruikt, maar voornamelijk als doorgangsruimte. Voor veel passanten staat snelheid en oriëntatie centraal, terwijl andere groepen – zoals wachtenden en dak- en thuislozen – de plek juist gebruiken als tijdelijke verblijfs- of schuilruimte. Hierdoor ontstaat een situatie waarin mensen fysiek dicht bij elkaar zijn, maar sociaal grotendeels gescheiden blijven.

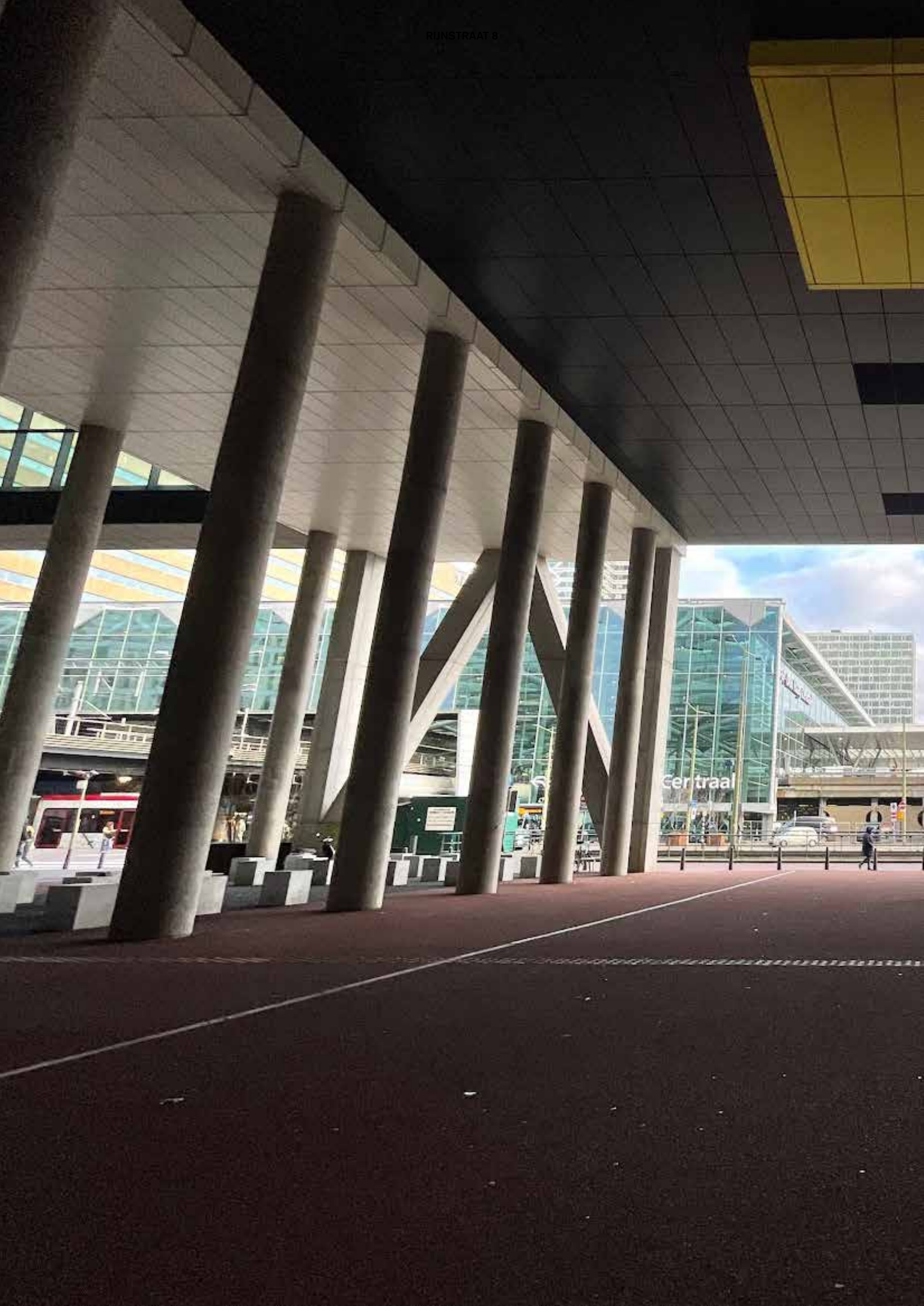
Een belangrijk inzicht is het sterke contrast tussen dag en avond. Overdag functioneert de ruimte als een voorspelbare en drukke schakel in de stad. In de avond en nacht slaat deze om in een lege, kille en soms onveilig aanvoelende omgeving. Fysieke factoren zoals wind, gebrek aan verlichting, geur en akoestiek versterken deze beleving en dragen bij aan gevoelens van ongemak en onveiligheid.

Tegelijkertijd laat het onderzoek zien dat er, ondanks de afstandelijke sfeer, wel degelijk sprake is van informele vormen van zorg en betrokkenheid. Kleine gebaren van solidariteit, zoals het delen van eten of het ondersteunen van anderen, vormen een onderliggende sociale laag die vaak onzichtbaar blijft.

De luidste en meest consistente stemmen in het onderzoek richten zich op de fysieke en ruimtelijke kwaliteit van de plek. Vrijwel alle gebruikersgroepen benoemen vergelijkbare wensen: betere verlichting als basisvoorwaarde voor sociale veiligheid, met name in de avonduren, en meer groen als verzachting van de harde, stenige omgeving. Deze wens naar groen wordt breed gedeeld. Zo geeft een rijksambtenaar aan: “Ik zou wel meer groen willen zien hier. Een tuin of parkje zou heel fijn zijn”, terwijl een dak- en thuisloze man dit nog sterker verwoordt met: “I want to see trees everywhere! Some green and a fountain.”

Daarnaast is er een duidelijke behoefte aan beschutting tegen wind en regen, evenals aan zitplekken en plekken om kort te verblijven, mits deze sociaal veilig aanvoelen. Ook worden kleur, kunst en een sterkere identiteit genoemd als middelen om de plek minder anoniem en kil te maken. Onder deze concrete wensen ligt een breder verlangen naar een ruimte die niet alleen functioneert als doorgang, maar ook uitnodigt tot verblijf, ontmoeting en menselijkheid.

Rijnstraat 8 kan daarmee worden begrepen als een plek van meerstemmigheid zonder duidelijke regie. De ruimte faciliteert doorstroming, maar biedt beperkte kwaliteit voor verblijf, ontmoeting en identiteit. Tegelijkertijd is er een breed gedeelde behoefte aan een lichter, groener en menselijker ingerichte omgeving, waarin ruimte ontstaat voor zowel rust als ontmoeting.

2. SCENARIO'S

GROENE LEEFLAAG

STADSTUIN

GROENE LOBBY

MEERSTEMMIGHEID 1.

“HET ZOU HIER ZO VEEL BETER ZIJN MET MEER GROEN”

De groene meerwaarde. Uit de gesprekken met stakeholders, gebruikers en betrokken partijen komt één thema consequent naar voren: deze plek zou aan kwaliteit winnen door de toevoeging van groen. Niet als decoratief element, maar als ruimtelijke en publieke drager. Groen wordt daarbij gezien als middel om verblijfskwaliteit te vergroten, hittestress te reduceren, de entree van stad en gebouw te verzachten en een meer humane maat toe te voegen aan de stedelijke context.

Vanuit deze meerstemmigheid zijn drie groene perspectieven verkend.

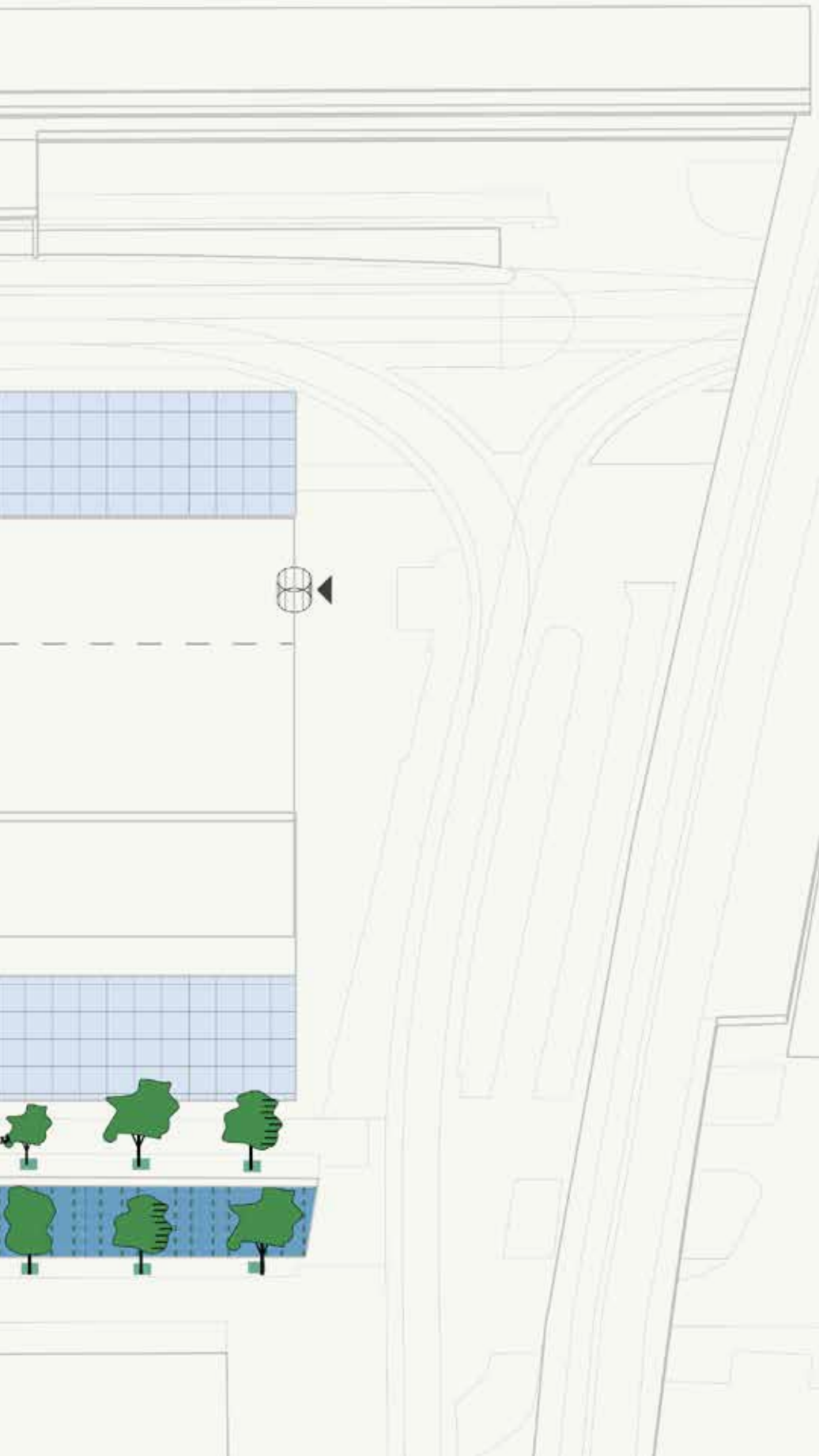
Gezamenlijk laten deze drie richtingen zien dat vergroening in open, stedelijke of gebouwde vorm kan fungeren als strategisch instrument om rust, ontmoeting en wederkerigheid tussen Rijk en stad te versterken.

Botanica Khao Yai

Varenlaag

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFVAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET RUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE WINKELWEG

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

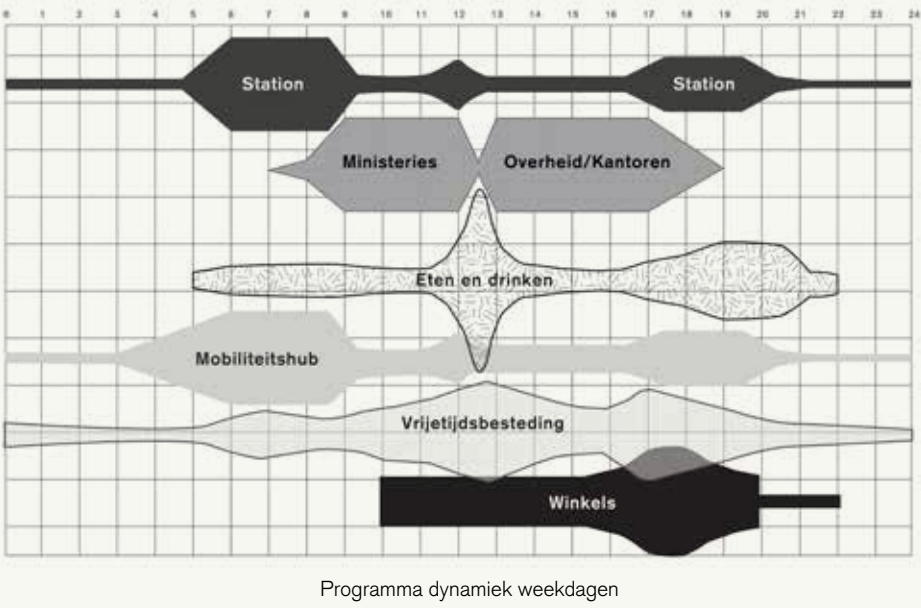
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

GROENE LEEFLAAG

De Groene Leeflaag introduceert een pocketpark aan de entreezone, opgebouwd uit schaduwminnende beplanting en een heldere wandelstructuur. Deze structuur begeleidt bezoekers richting de entree, maar biedt tegelijkertijd ruimte om te vertragen. Het park vormt een zachte overgang tussen stad en gebouw en zoekt nadrukkelijk de relatie met de directe omgeving: een plek om even te zitten in de schaduw, beschut te staan bij regen of kort te pauzeren in de stedelijke dynamiek. De Groene Leeflaag versterkt niet alleen de routing, maar verankert de

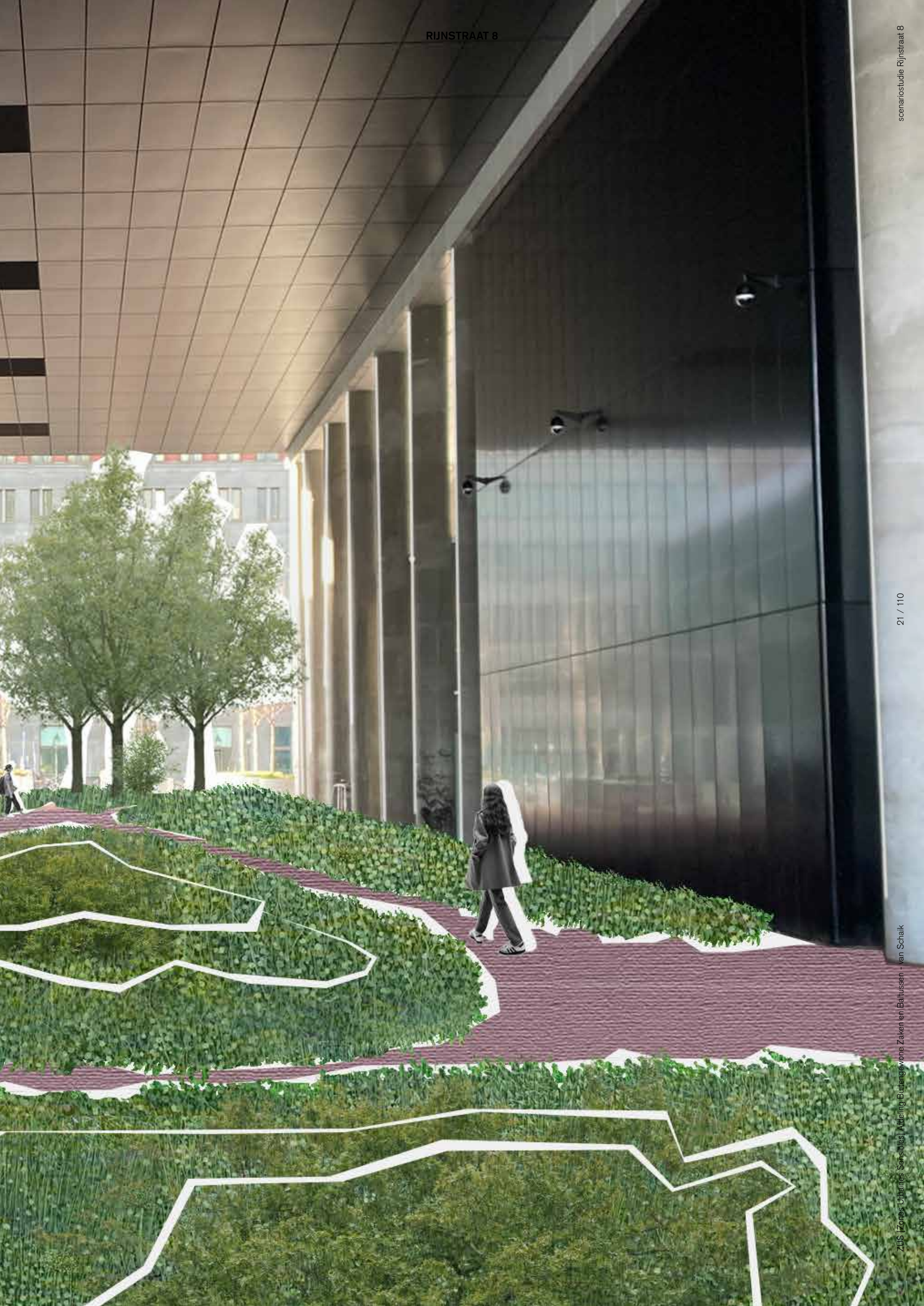
entreezone als onderdeel van de stedelijke ruimte en voegt een moment van rust toe aan de as tussen station en binnenstad.

Binnen de bredere stedelijke structuur kan deze ingreep worden gelezen als onderdeel van een reeks groene kamers in het Haagse centrumgebied. Waar het Koekamp en de Lange Vijverberg groot-schalige, landschappelijke ruimtes vormen en de Nieuwe Kerk een intieme groene enclave kent, positioneert de Groene Leeflaag zich als een stedelijk pocketpark op de overgang tussen infrastructuur en binnenstad. Door actief aan te sluiten op deze bestaande structuren ontstaat

een continu netwerk van groene ruimtes, waarin de entree van Rijnstraat 8 niet op zichzelf staat, maar onderdeel wordt van een groter stedelijk systeem.

De Groene Leeflaag verbindt daarmee niet alleen gebouw en stad, maar ook de verschillende schaalniveaus van het Haagse groen, van park tot plein tot pocketpark, en gaat een directe relatie aan met de omliggende stedelijke ruimtes. Zo draagt de ingreep bij aan een samenhangende, klimaatadaptieve en humane stadsstructuur, waarin de grens tussen gebouw en stad wordt verzacht en de omgeving actief wordt betrokken.

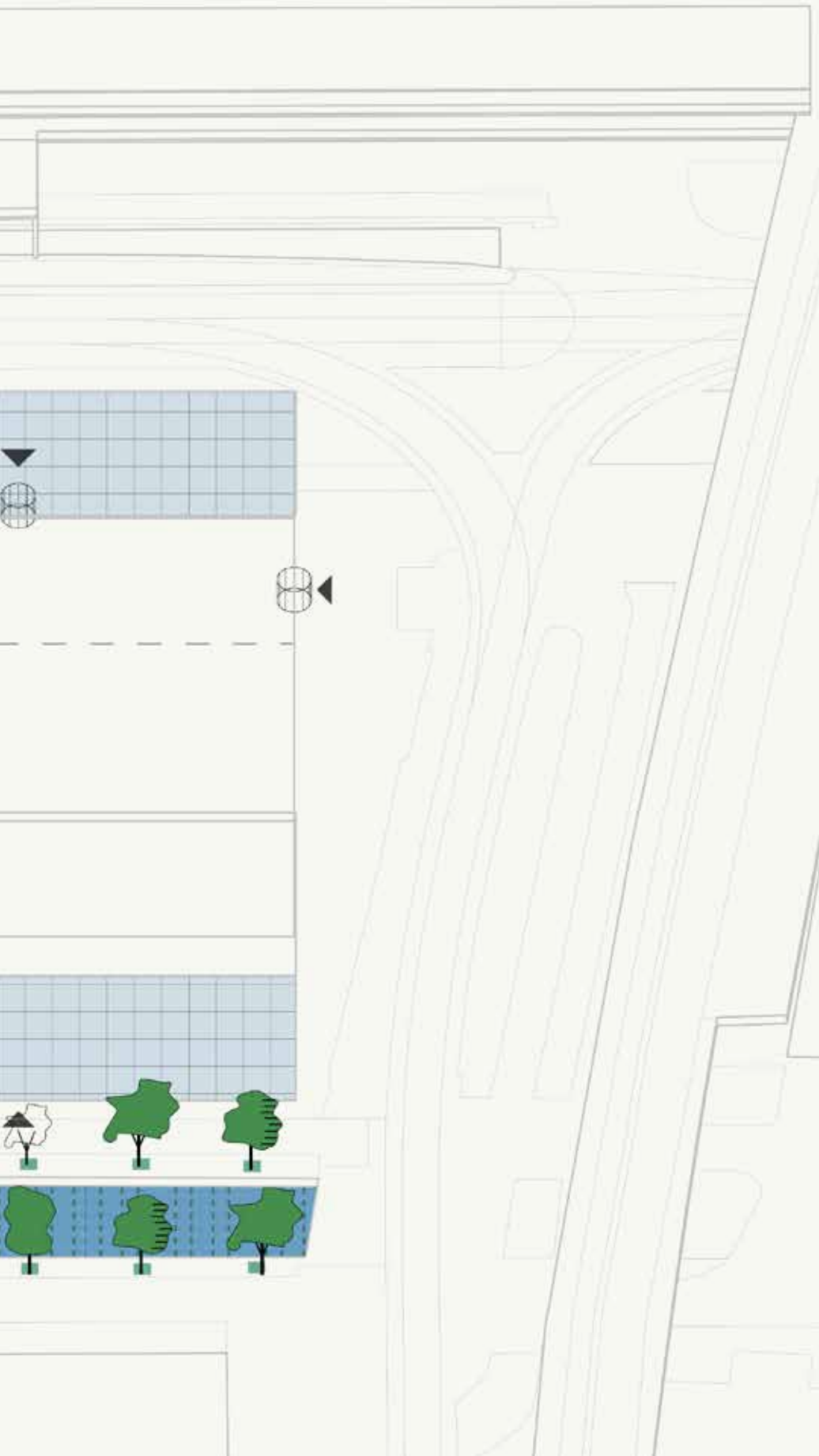

JuBi

Rosa Luxemborg Garden

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFSWAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET BUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE KUNSTGEBOUW

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

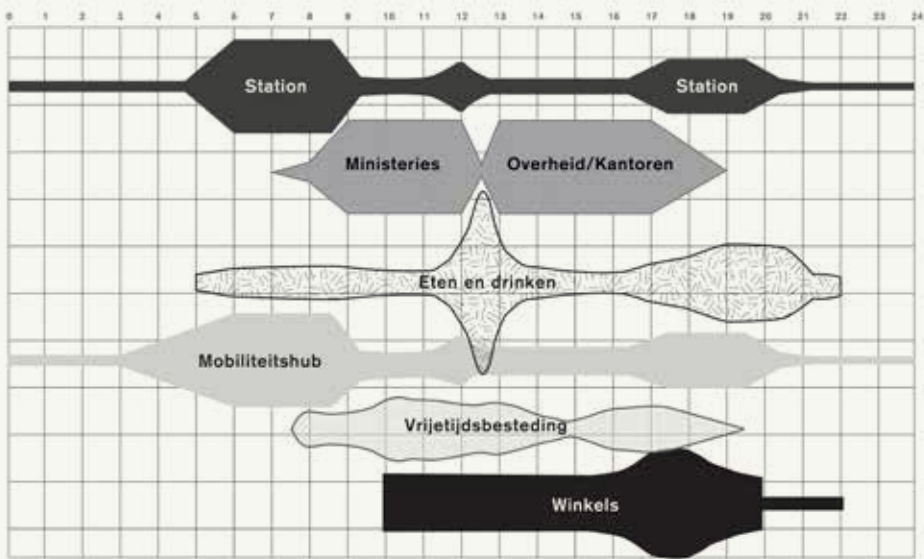
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

STADSTUIN

De Stadstuin gaat een stap verder in ambitie en kwaliteit. Hier wordt ingezet op een rijkere en meer gelaagde groenstructuur die zich voegt in het stedelijke ritme van de Turfmarkt en aansluit bij de bestaande typologieën. De ruimte kan afsluitbaar zijn, waardoor beheer en veiligheid beter geborgd kunnen worden. De Stadstuin biedt een hoogwaardige verblijfskwaliteit en positioneert het groen als herkenbaar stedelijk element binnen de formele context van het Rijkskantoor.

Binnen de stedelijke structuur vormt de Stadstuin een sterke schakel tussen

het voorhof en de bebouwing aan de Turfmarkt 147. Door de maat, schaal en materialisering zorgvuldig af te stemmen, ontstaat een samenhangend ensemble waarin groen, plint en entree elkaar versterken. De tuin fungeert als intermediaire ruimte: niet volledig openbaar, maar ook niet uitsluitend privaat.

Het scenario introduceert daarmee een geleidelijke overgang van publiek naar privaat. Vanuit de stedelijke as beweegt de bezoeker zich via een semi-publieke tuinruimte richting de entree van het gebouw. Deze gelaagdheid verzacht de institutionele schaal van het Rijkskantoor en geeft

de plek een meer menselijke maat, zonder de representativiteit te verliezen. Zo wordt de Stadstuin niet alleen een verblijfsruimte, maar ook een ruimtelijk instrument om de relatie tussen stad en Rijk zorgvuldig te articuleren.

Kew Gardens

Hortus Botanicus Amsterdam

GROENE LOBBY

De Groene Lobby is een gebouwde variant: een overdekte binnentuin geïntegreerd in het hoofdvolume. Hier wordt groen onderdeel van de architectuur zelf en vormt het de kern van een publiek toegankelijke stadskantoor functie van het Rijk. De binnentuin fungeert als groene foyer en ontmoetingsruimte waar bezoekers terecht kunnen voor informatie, overleg en wachttijd, een laagdrempelige, representatieve ruimte die het Rijk zichtbaar en toegankelijk maakt.

Als stadskantoor is de Groene Lobby niet alleen een entree, maar een publieke

interface tussen overheid en samenleving. De groene setting verzacht de institutionele schaal en biedt het hele jaar door een beschutte, uitnodigende omgeving. Daarmee verbindt deze variant representativiteit, toegankelijkheid en klimaatcomfort in één ruimtelijk gebaar.

In de stedelijke context sluit de Groene Lobby aan bij andere grote, publieke binnenruimtes in het centrum van Den Haag, zoals het atrium van het stadhuis en het entree domein van Amare. Net als deze plekken fungeert de binnentuin als een overdekte stedelijke kamer: een publieke ruimte die onderdeel is van een gebouw,

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFWAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET BUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE KUNSTGEBOUW

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

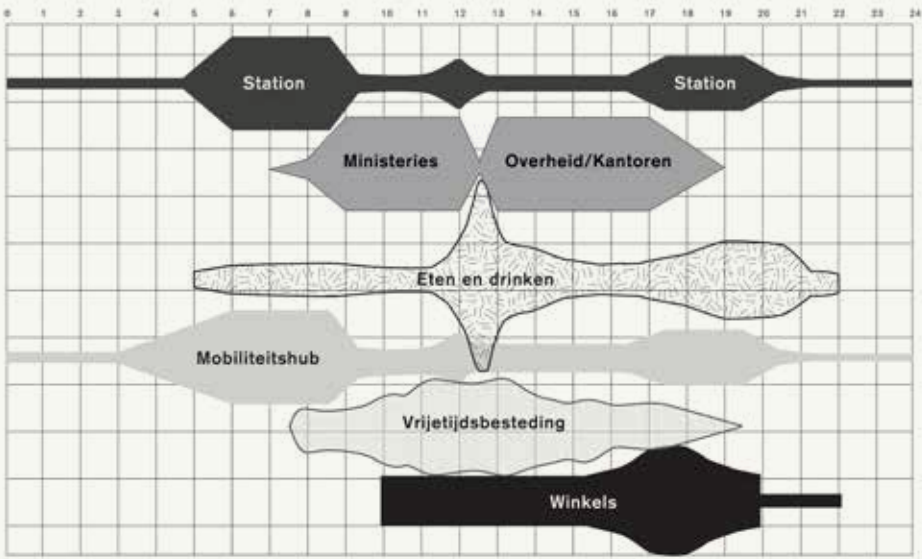
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

maar tegelijkertijd als verlengstuk van de stad wordt ervaren.

Architectonisch toont de kasachtige structuur en het atrium een sterke verwantschap met de bestaande opzet van Rijnstraat 8. De toevoeging sluit aan bij de kamstructuur en de reeks atria op de bovenverdiepingen, waardoor de Groene Lobby geen vreemde inbreuk vormt, maar een logische verdieping van het oorspronkelijke concept. De binnentuin versterkt de verticale samenhang van het gebouw en maakt de ruimtelijke gelaagdheid expliciet zichtbaar.

Zo ontstaat een stedelijke kas: een groe-

ne binnenruimte die het gebouw opent naar de stad en tegelijkertijd voortbouwt op zijn architectonische DNA.

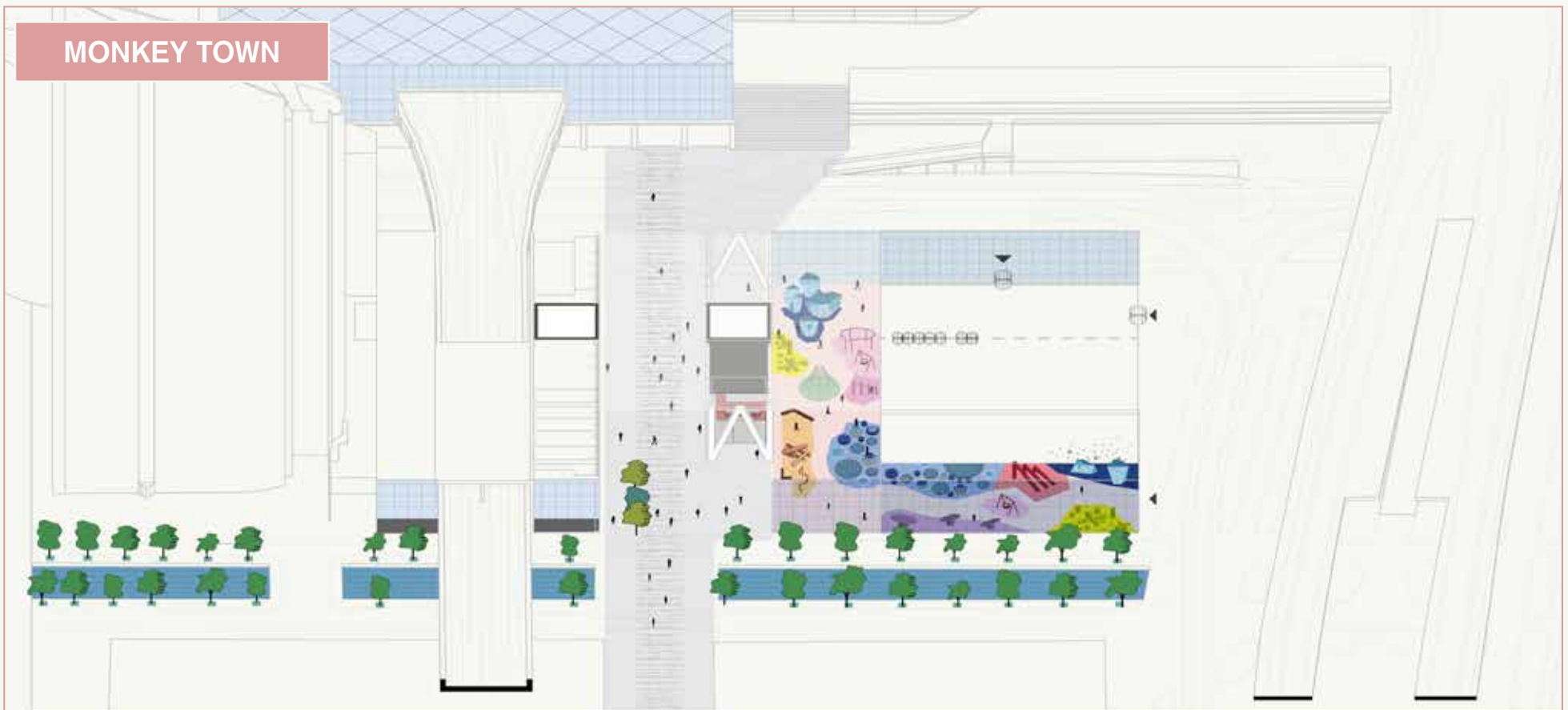

URBAN SPORTS

MONKEY TOWN

MEERSTEMMIGHEID 2.

“JE ZOU HIER OOK HEEL GOED KUNNEN SPELEN/SPORTEN”

Spelen en sporten als publieke drager. Uit het meerstemmigheid onderzoek komt niet alleen de wens naar voren voor vergroening, maar ook voor ruimte om te spelen, bewegen en sporten. De locatie wordt gezien als een plek waar sociale energie, gezondheid en ontmoeting versterkt kunnen worden. Binnen deze lijn zijn twee uitgesproken richtingen verkend.

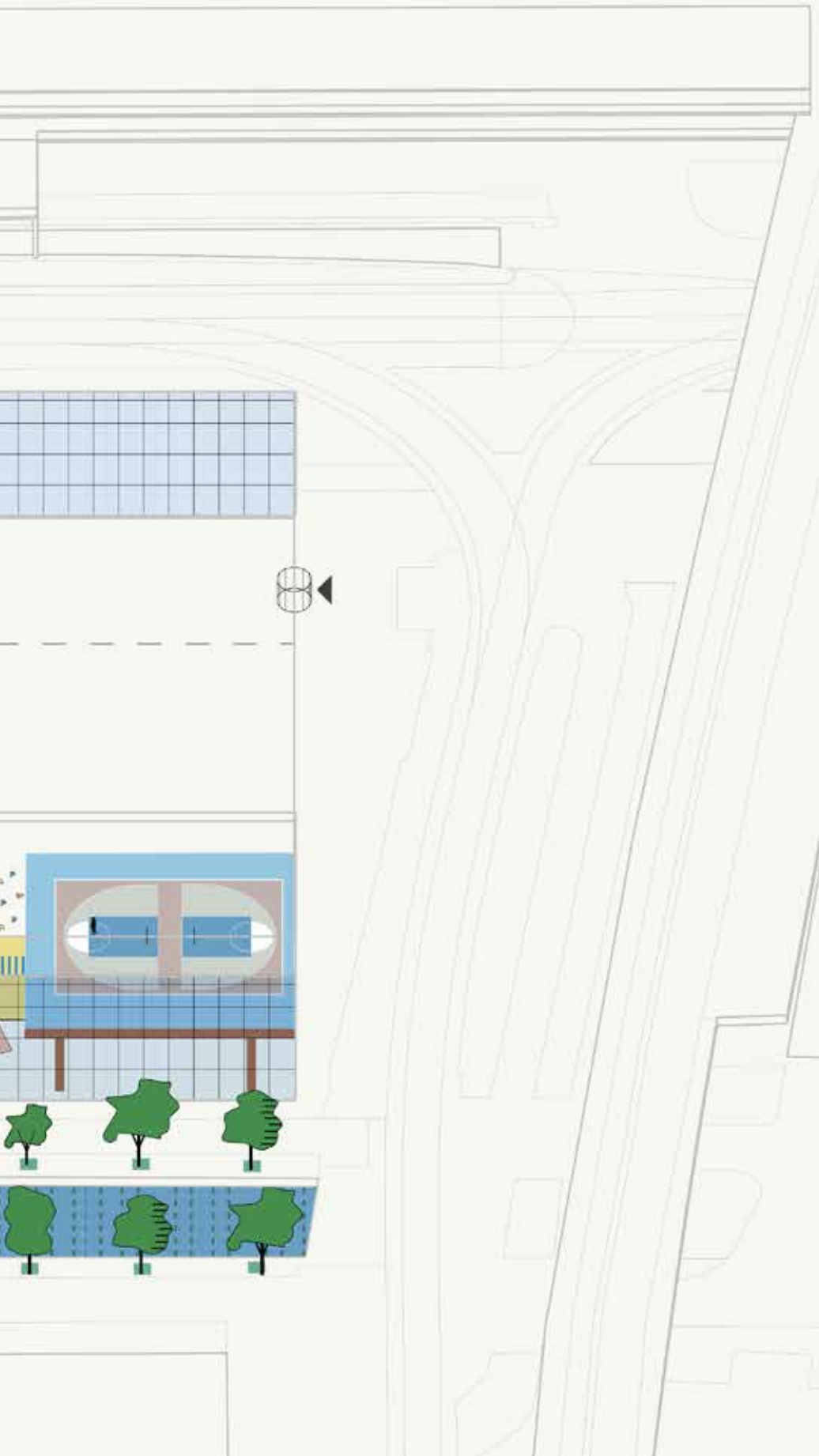
Beide scenario's laten zien dat spelen en sporten een sterke publieke waarde vertegenwoordigen. Waar Urban Sports inzet op subculturen, dynamiek en stedelijke energie, richt Monkey Town zich op geborgenheid, familievriendelijkheid en inclusiviteit. In beide gevallen verschuift de plek van doorgangruimte naar bestemming, een plek waar verblijf, ontmoeting en eigenaarschap centraal staan.

BASKETBAR_ NL Architects

Boulderhal

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFSWAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET BUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE KUNSTGEBOUW

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

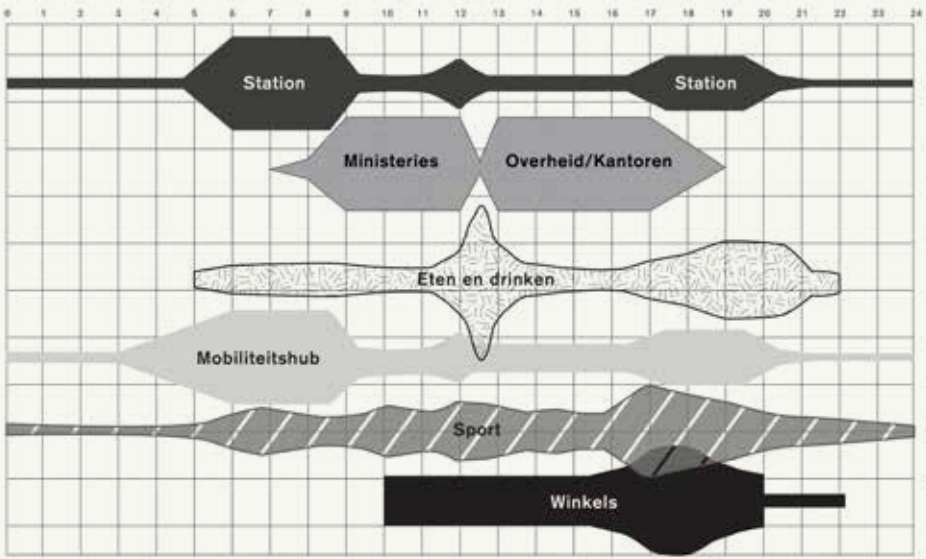
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

URBAN SPORTS

Het scenario Urban Sports zet in op de kracht van stedelijke sportculturen zoals skate, basketbal, dans en klimmen. Deze vormen van sport zijn meer dan fysieke activiteit; zij vertegenwoordigen sociale subculturen met sterke onderlinge verbondenheid en een groot gevoel van eigenaarschap. Juist deze gemeenschappen dragen bij aan sociale cohesie en informele zorg voor de publieke ruimte.

Door ruimte te bieden aan meerdere subculturen, in de buitenruimte, in het Hofhouse en op het dak, ontstaat een gelaagde en dynamische plek. Denk aan

geïntegreerde skate-elementen in het maaiveld, een basketbal- of dansvloer onder een overkapping, een klimwand als architectonisch accent of binnenruimtes voor urban dance en ontmoeting.

Deze programmatische inzet activeert de plek gedurende de dag en in de avonden, versterkt sociale veiligheid en draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De aanwezigheid van verschillende groepen creëert een continue wisselwerking tussen kijken, meedoen en ontmoeten. Sport wordt daarmee een middel om publieke ruimte daadwerkelijk publiek te maken.

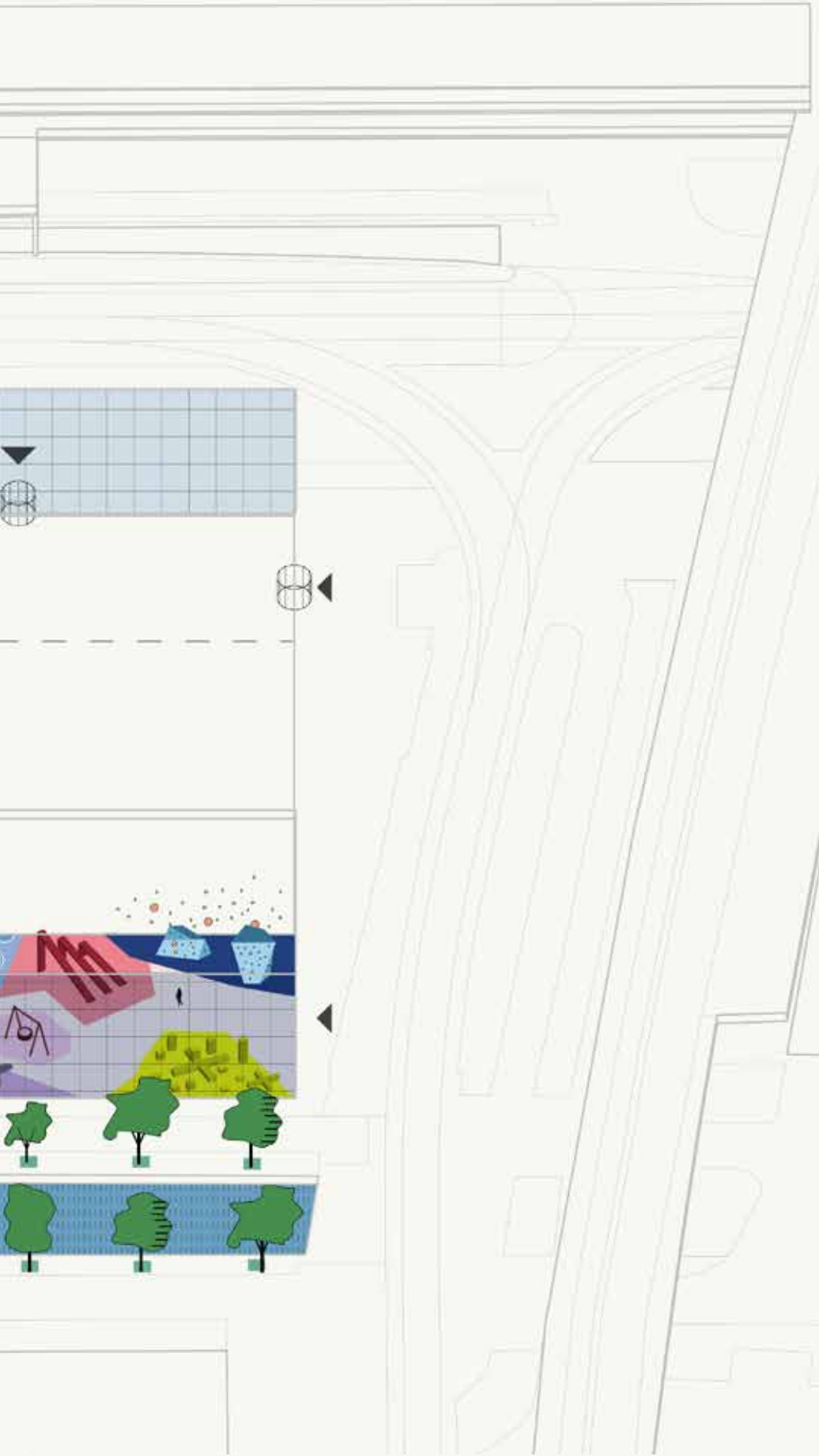

Activity zone_ SLAS architects

Park 'n' Play

MONKEY TOWN

Een contrasterende, maar eveneens krachtige richting is het expliciet richten op de allerkleinsten. In dit scenario wordt de plek ingericht als een hoogwaardige, representatieve speelomgeving, een eigentijdse, stedelijke variant van een ‘Monkey Town’.

Hier staat spel centraal als drager van ontmoeting tussen gezinnen, buurtbewoners en bezoekers. Door te investeren in veilige, beschutte en klimaatbestendige speelvoorzieningen kan de locatie uitgroeien tot een herkenbare gezinsplek in het centrumgebied. De ruimte kan deels

overdekt zijn, zodat zij ook bij regen of fel zonlicht aantrekkelijk blijft.

In de stedelijke context sluit een lichte, transparante speelruimte aan op de traditie van grote publieke binnenruimtes in Den Haag, zoals de atria van Amare en het Stadhuis. Net als daar ontstaat een overdekte stedelijke kamer waar activiteit zichtbaar en uitnodigend is. De speelruimte kan worden vormgegeven als een licht atrium waarin klimmen, bewegen en ontmoeten centraal staan, passend binnen de architectonische schaal van het gebouw.

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFSWAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET BUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE Kwaliteit

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

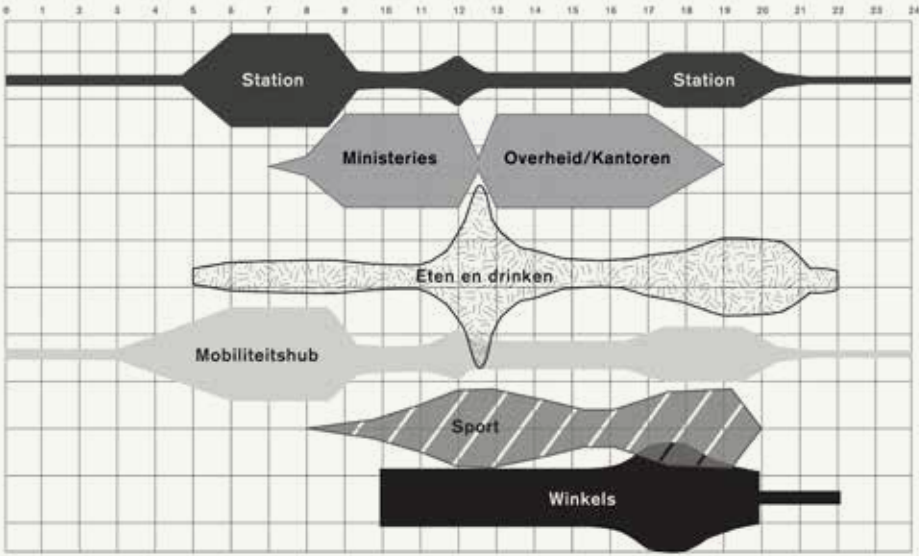
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

Belangrijk is dat deze activiteit direct zichtbaar is vanaf de stedelijke as tussen station en binnenstad. De levendigheid van spel, beweging, kleur, geluid, geeft de plek een herkenbare identiteit en versterkt de beleving van de route. Waar de huidige plint vooral doorloopruimte is, wordt zij in dit scenario een bestemming.

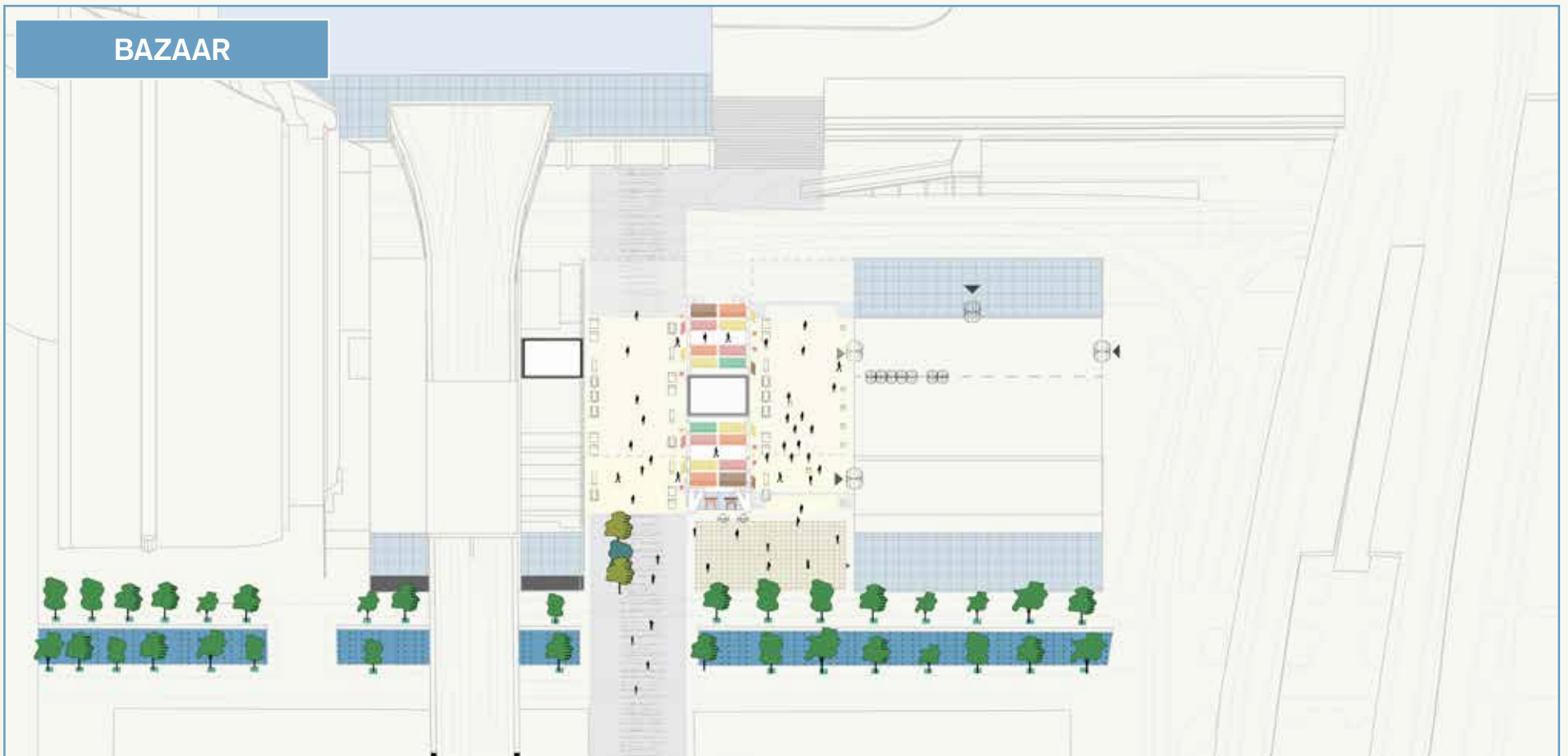
Een dergelijke invulling draagt bij aan een inclusieve stad waarin ook jonge kinderen en hun ouders zich welkom voelen. Het versterkt de sociale mix in het gebied en voegt een nieuwe laag toe aan de huidige gebruikersprofielen, die nu vooral bestaan uit forenzen, ambtenaren en passanten.

Zo krijgt Rijnstraat 8 een meer diverse en menselijke uitstraling binnen het formele stedelijke weefsel.

WATERPLEIN

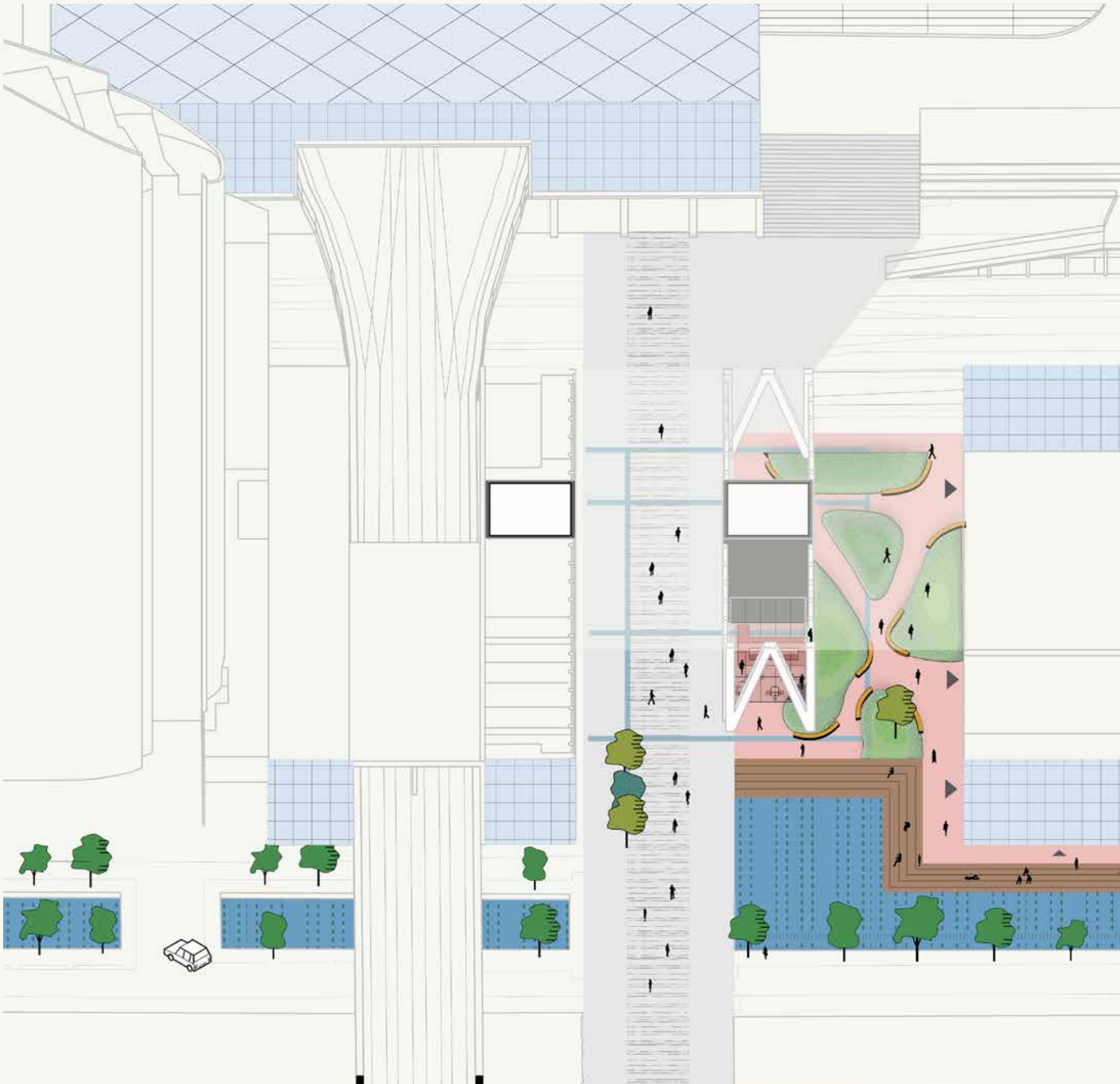
BAZAAR

MEERSTEMMIGHEID 3. “DE SINGEL IS HEEL ANONIEM OP DEZE LOCATIE”

In de gesprekken met gebruikers en betrokkenen werd herhaaldelijk genoemd dat de singel ter hoogte van deze locatie weinig identiteit en verblijfskwaliteit heeft. Hoewel het water ruimtelijk aanwezig is, wordt het nauwelijks beleefd. De oever fungeert vooral als achtergrond of doorloopruimte, zonder duidelijke aanleiding om te blijven, te kijken of zich de plek toe te eigenen.

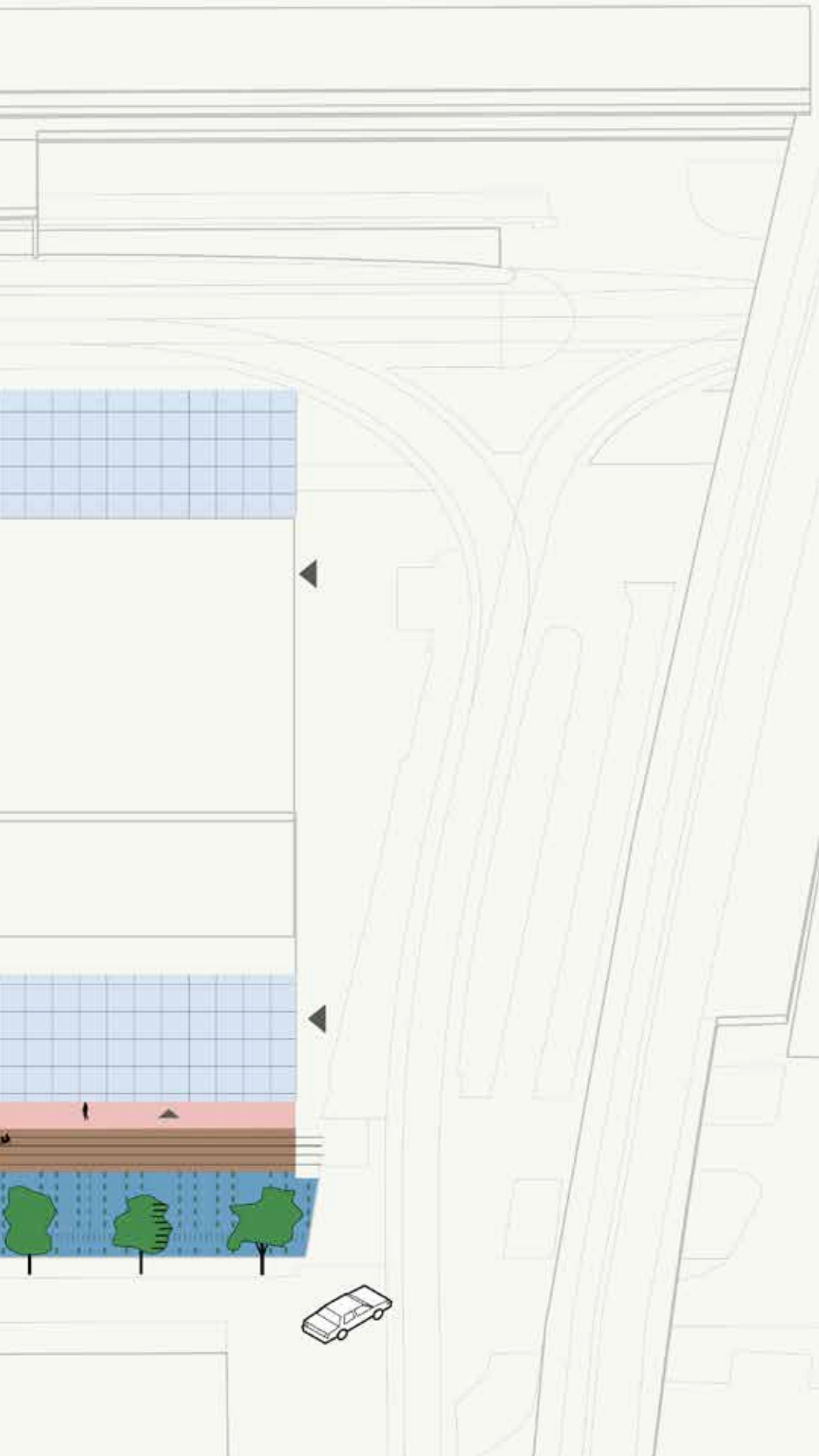
Vanuit deze observatie zijn twee richtingen verkend die de singel een explicietere rol geven in het stedelijk weefsel.

Sea organ

Krøyers Plads

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFSWAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET BUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE KUNSTGEBOUW

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

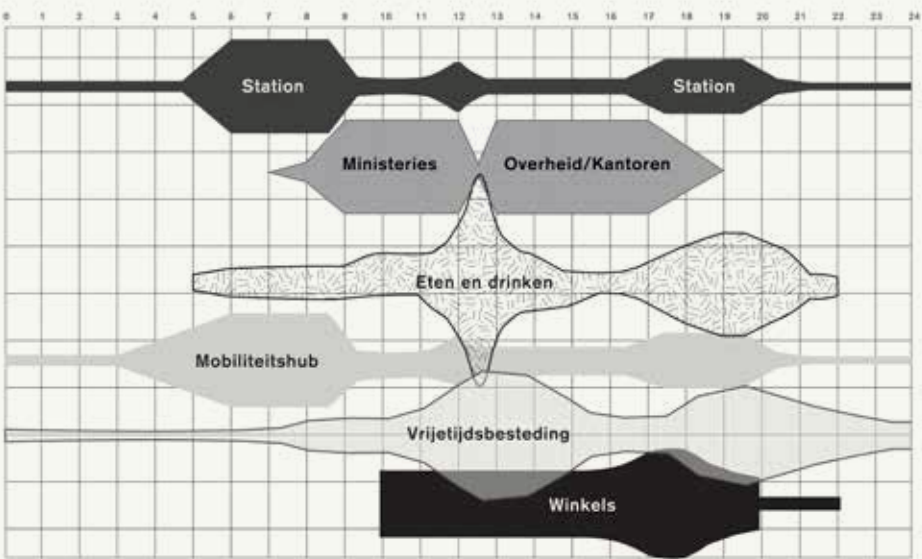
Het scenario verbetert het beheer en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

WATERPLEIN

Het scenario Waterplein zet in op het activeren van de relatie tussen stad en water. Door het maaiveld te modelleren, zitplekken te integreren en trappen of vlonders aan het water toe te voegen, ontstaat een plek waar de singel daadwerkelijk beleefd kan worden. Het water wordt niet langer randvoorwaarde, maar middelpunt.

Het waterplein kan functioneren als informele verblijfsruimte, als podium voor kleinschalige evenementen of als klimaatadaptieve ruimte die inspeelt op piekbuien en hitte. In warme perioden biedt het verkoeling; bij regen kan het water zichtbaar

en ervaarbaar worden gemaakt. Zo krijgt de singel een eigen identiteit en wordt zij onderdeel van de dagelijkse stedelijke ervaring.

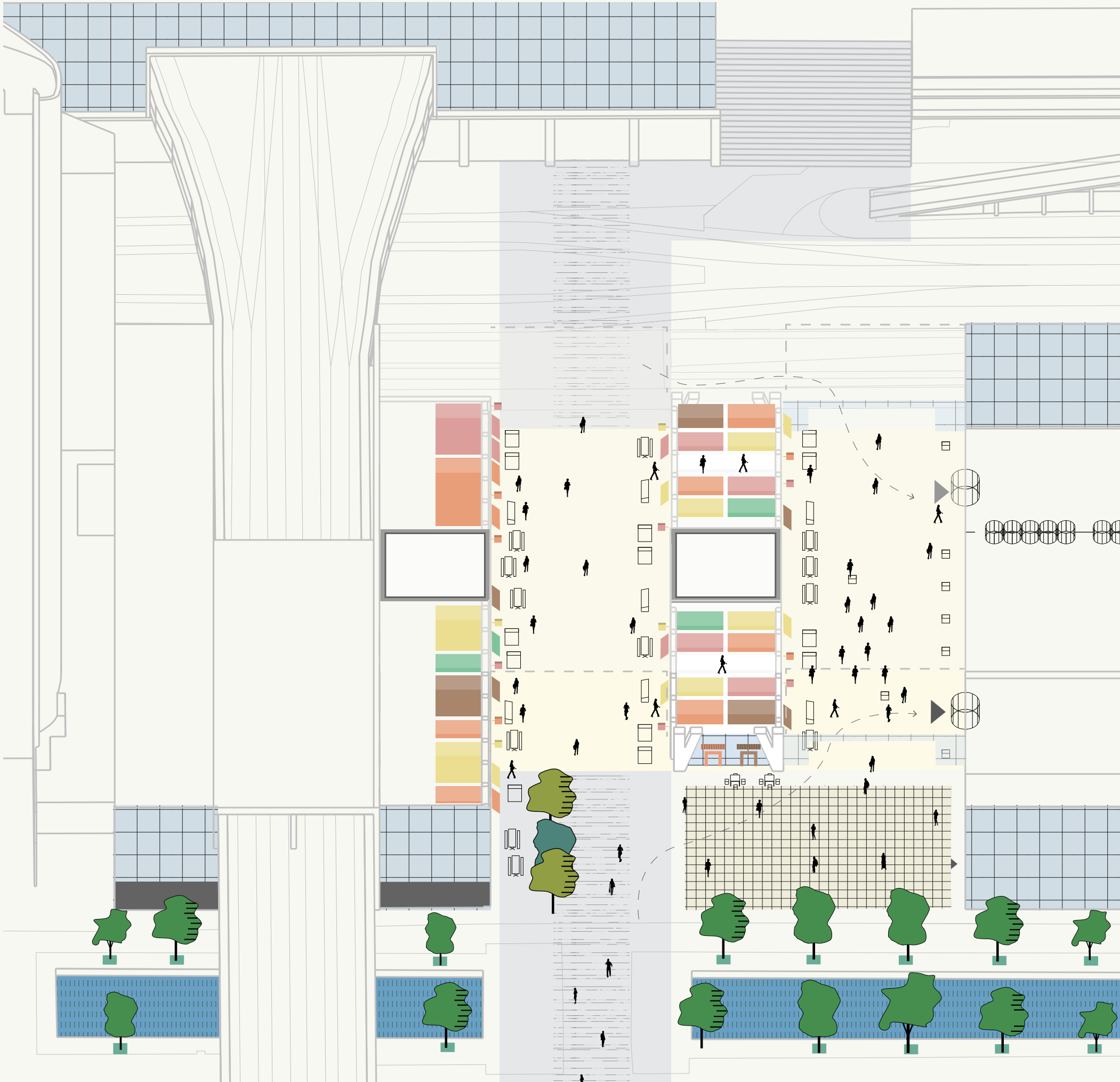
In de huidige situatie ontbreekt juist de directe relatie en interactie met het water in dit deel van de stad. Terwijl Den Haag zich profileert als stad aan zee en rijk is aan waterstructuren, blijft de singel hier op afstand. Het Waterplein herstelt deze verbinding en maakt het water fysiek toegankelijk en beleefbaar.

Op grotere schaal sluit deze ingreep aan bij de reeks van Haagse waterkamers:

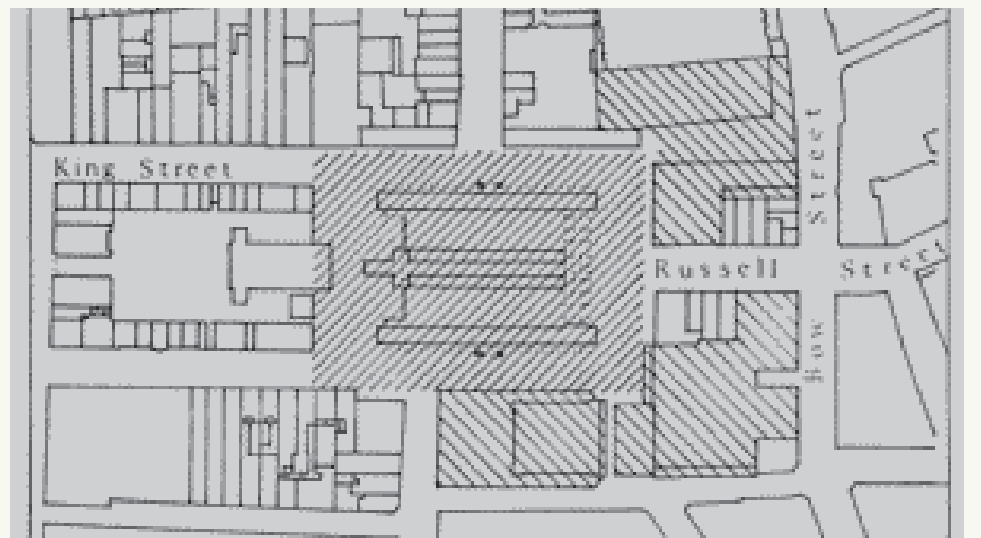
het Koekamp, de Hofvijver en — in het verlengde van de stedelijke as — uiteindelijk Scheveningen. Het waterplein kan worden opgevat als een stedelijke prelude op deze grotere landschappelijke structuren, waarin water niet alleen functioneel, maar ook ruimtelijk en symbolisch wordt ingezet als kwaliteit. Daarmee wordt de singel opnieuw onderdeel van het grotere narratief van Den Haag als waterstad.

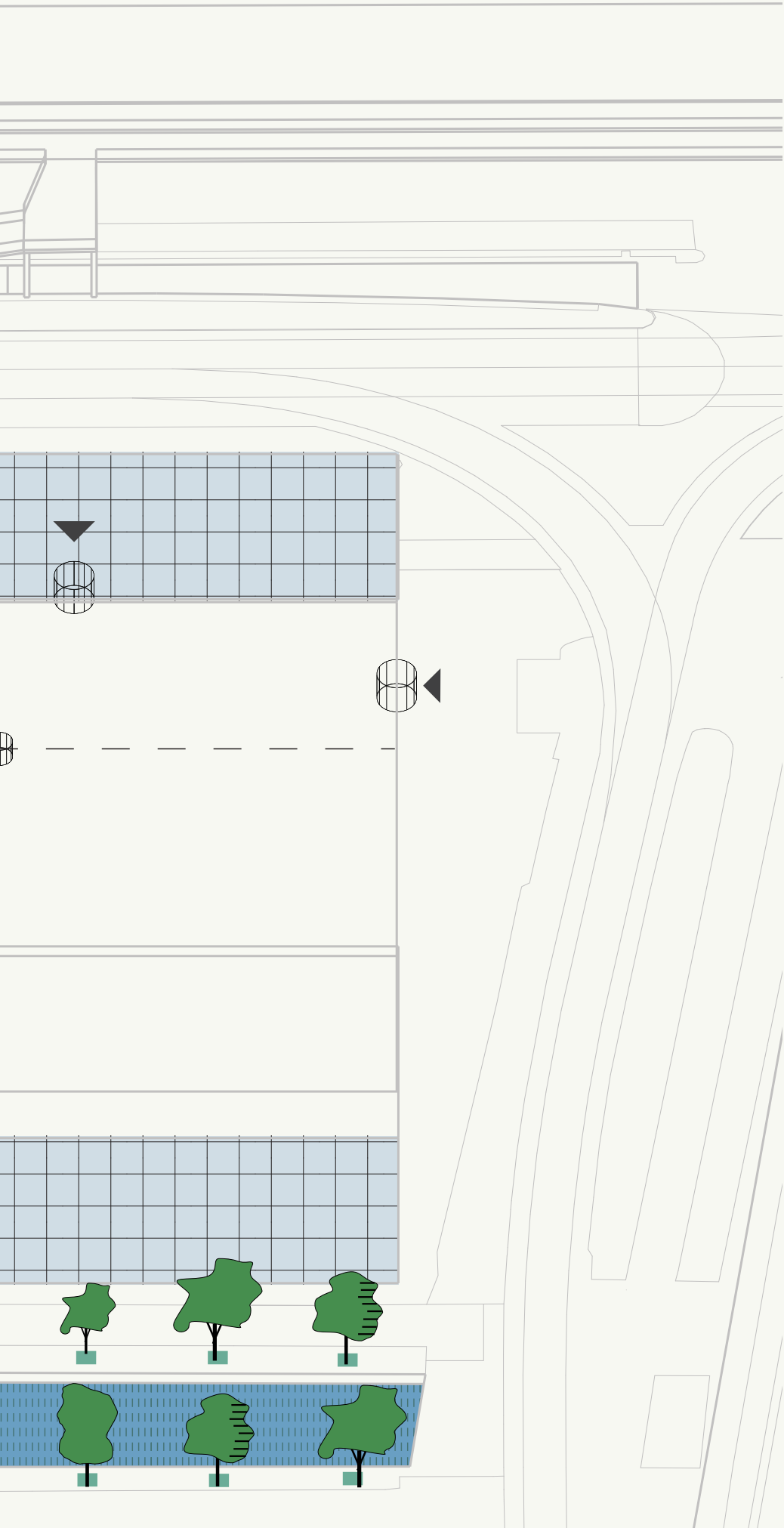

Covent Garden

Tekening: hertekend in: 'Covent Garden Market', in Survey of London: Volume 36, Covent Garden, ed. F H W Sheppard (London, 1970), British History Online <https://www.british-history.ac.uk/survey-london/vol36/pp129-150> [accessed 26 March 2026].

BAZAAR

Het scenario Bazaar activeert de singel door middel van programmering, maar sluit nadrukkelijk aan bij de oorspronkelijke architectonische kwaliteit van Rijnstraat 8. De kamstructuur met massieve schijven en open atria, de royale doorsteek en de gelaagdheid tussen binnen en buiten vormen een vanzelfsprekend kader voor een marktcultuur die past binnen de logica van het gebouw.

Waar de singel nu als anoniem wordt ervaren, kan de bazaar deze ruimtelijke structuur opnieuw leesbaar maken. De bestaande hoogte, transparantie en zicht-

lijnen worden benut om handel, ambacht en ontmoeting zichtbaar te maken. De onderdoorgang en plintzones functioneren als overdekte marktruimte; de atria als lichte binnenpleinen waar activiteit zich concentreert.

De bazaar is daarmee geen losse toevoeging, maar een programmatische invulling die de architectuur activeert en de relatie tussen water, doorgang en entree versterkt. In deze variant krijgt Rijnstraat 8 opnieuw de rol van stedelijke poort: niet alleen als doorgang, maar als plek van uitwisseling en publieke activiteit.

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

Het scenario maakt het gebied groener

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

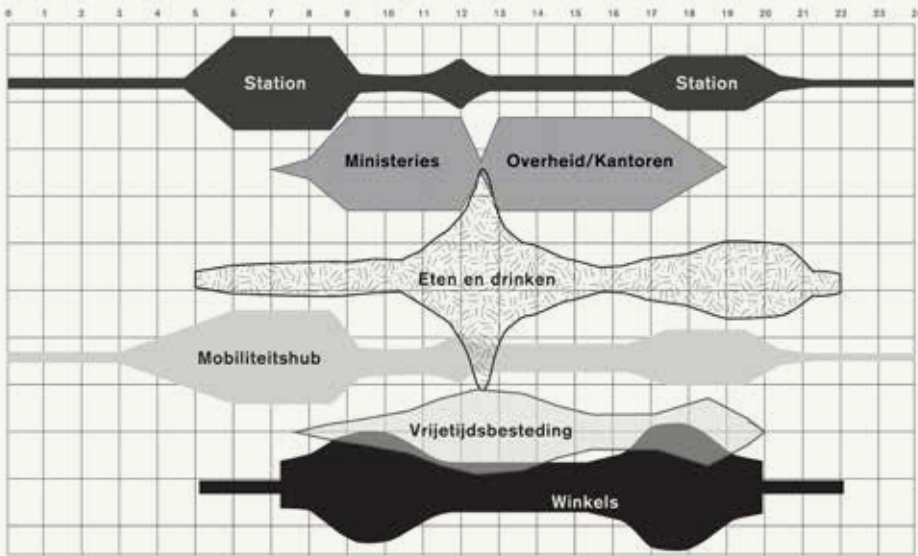
Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

In de stedelijke context sluit de Bazaar aan op de winkelbedrijvigheid langs de Turfmarkt en benut zij de hoge dichtheid nabij het station. Zo ontstaat een nieuw concentratiepunt van stedelijke dynamiek, dat zich verhoudt tot bestaande handelsplekken zoals de Passage en de Haagse Markt, maar daar een eigentijdse, institutioneel ingebedde variant aan toevoegt.

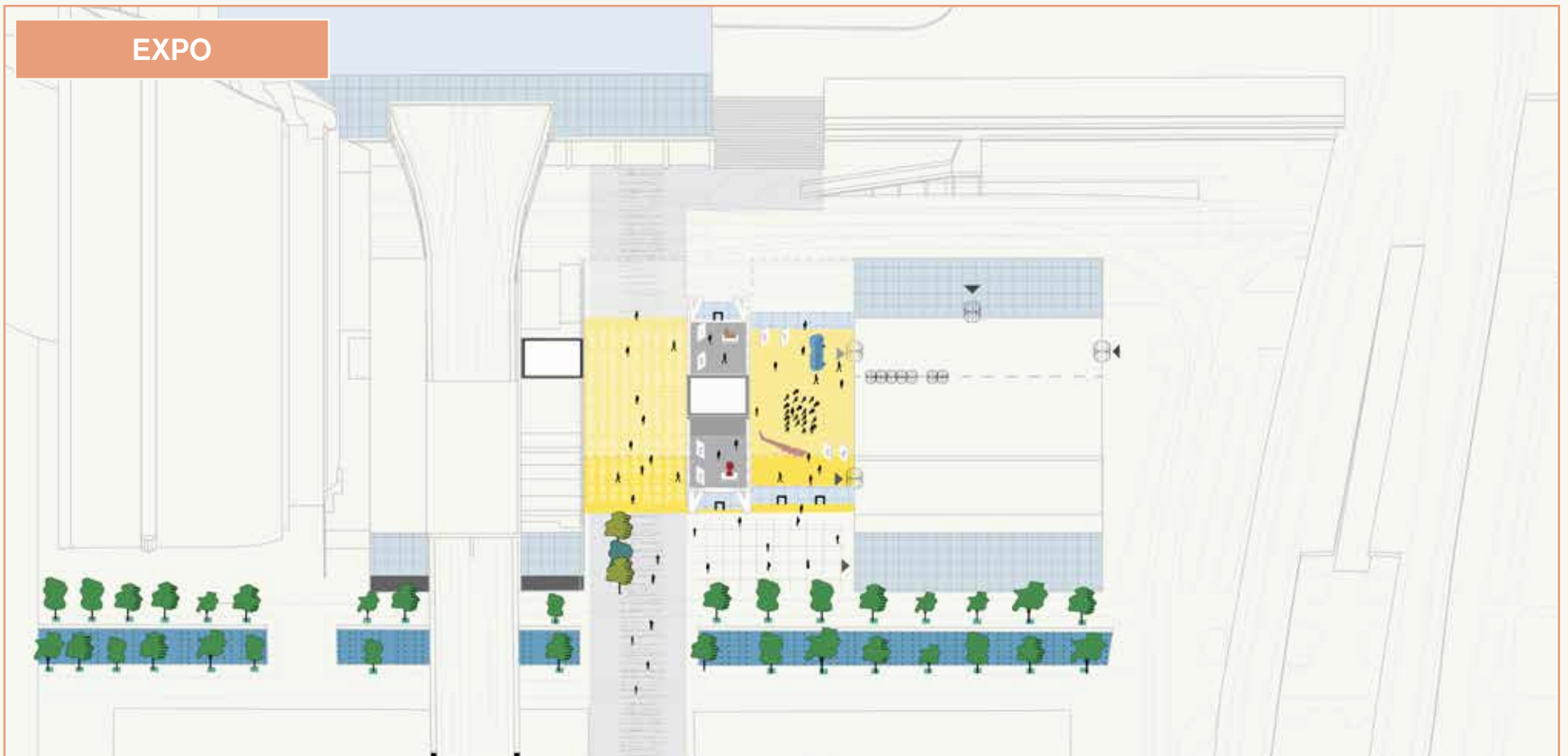

AGORA

EXPO

MEERSTEMMIGHEID 4. “DEBAT KAN HIER OOK JUIST EEN PROMINENTE ROL KRIJGEN”

Rijnstraat 8 bevindt zich op een unieke plek in de stad: op de as tussen station en binnenstad, in de nabijheid van ministeries, internationale organisaties en bestuurlijke instellingen. Vanuit verschillende gesprekken kwam de gedachte naar voren dat deze locatie niet alleen een functionele kantooromgeving hoeft te zijn, maar ook een plek waar het publieke gesprek zichtbaar en toegankelijk wordt gemaakt. Deze potentie wordt ondersteunt door het meerstemmigheid onderzoek, waar een bredere behoefte naar voren kwam aan verwondering, ontmoeting en menselijkheid.

Het gebouw en de plint bieden ruimtelijke condities voor ontmoeting en uitwisseling. De royale doorgang, de hoogte van de atria en de zichtbaarheid vanaf de stedelijke as maken het mogelijk om debat en dialoog niet achter gesloten deuren te organiseren, maar als onderdeel van het stedelijk leven.

Agora Den Haag door ZUS

Agora Den Haag door ZUS

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFWAARDE

Het scenario verbeterd de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET RUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE KUNSTGEBOUW

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

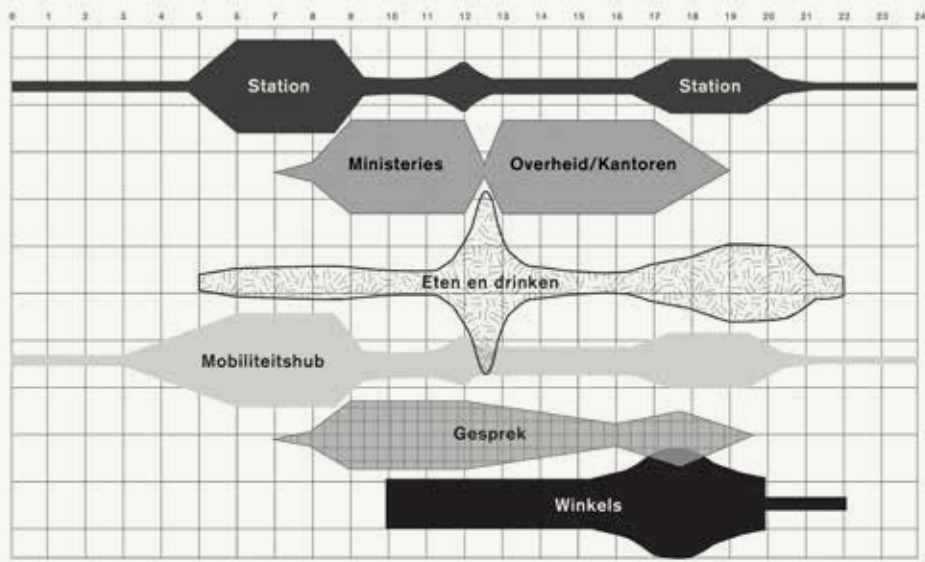
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

PUBLIEK FORUM - AGORA

In dit scenario wordt een deel van de plint en/of een van de atria ingericht als publiek forum: een flexibel in te richten ruimte voor lezingen, gesprekken, tentoonstellingen en maatschappelijke bijeenkomsten. Transparantie naar de straat zorgt ervoor dat het debat zichtbaar wordt; de stad wordt getuige van het gesprek.

Het forum kan functioneren als een laagdrempelige ontmoetingsplek waar overheid, internationale organisaties en burgers elkaar treffen. Overdag als aanvulling op de kantoorfunctie, in de avond als plek voor publiek programma. Door

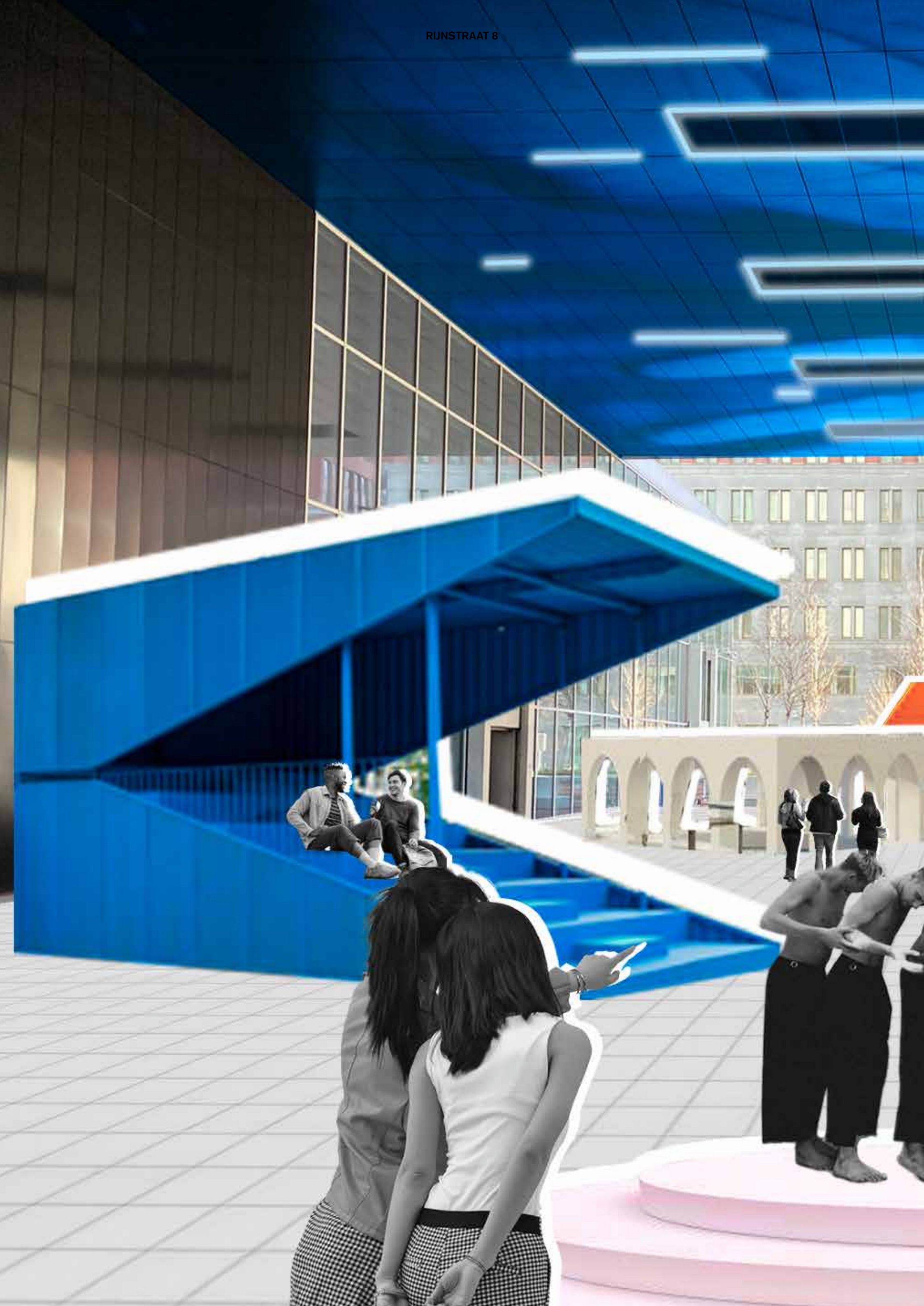
een combinatie van vaste tribune-elementen, flexibele opstellingen en informele zitplekken ontstaat een hybride ruimte die zowel representatief als toegankelijk is.

Hiermee wordt Rijnstraat 8 niet alleen een administratief centrum, maar ook een civiele ruimte. Het gebouw fungeert als publieke interface van het Rijk: een plek waar beleid, samenleving en stad elkaar ontmoeten. In samenhang met het atrium van het nabijgelegen stadhuis kan een programmatische koppeling ontstaan, waarbij beide ruimtes elkaar versterken en gezamenlijk functioneren als een groter publiek domein. De organisatie achter het

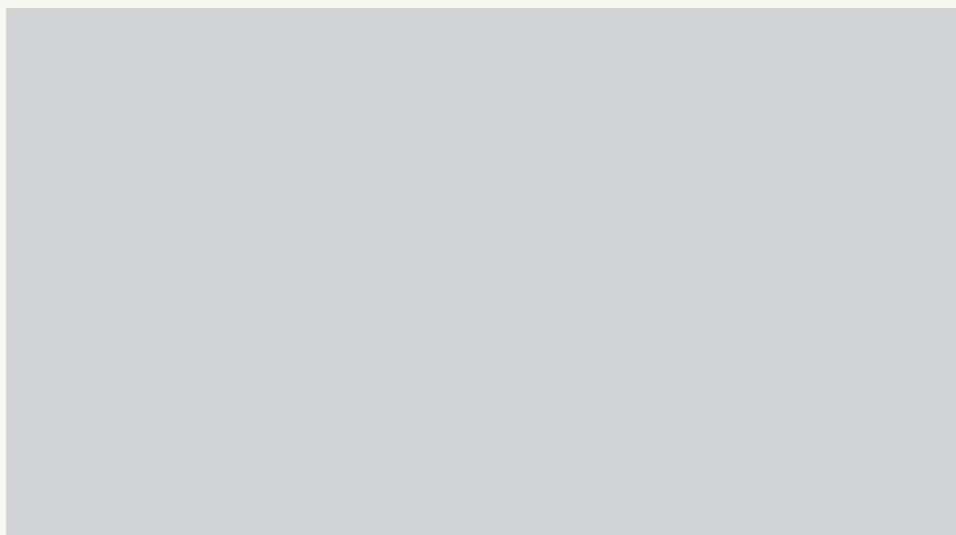
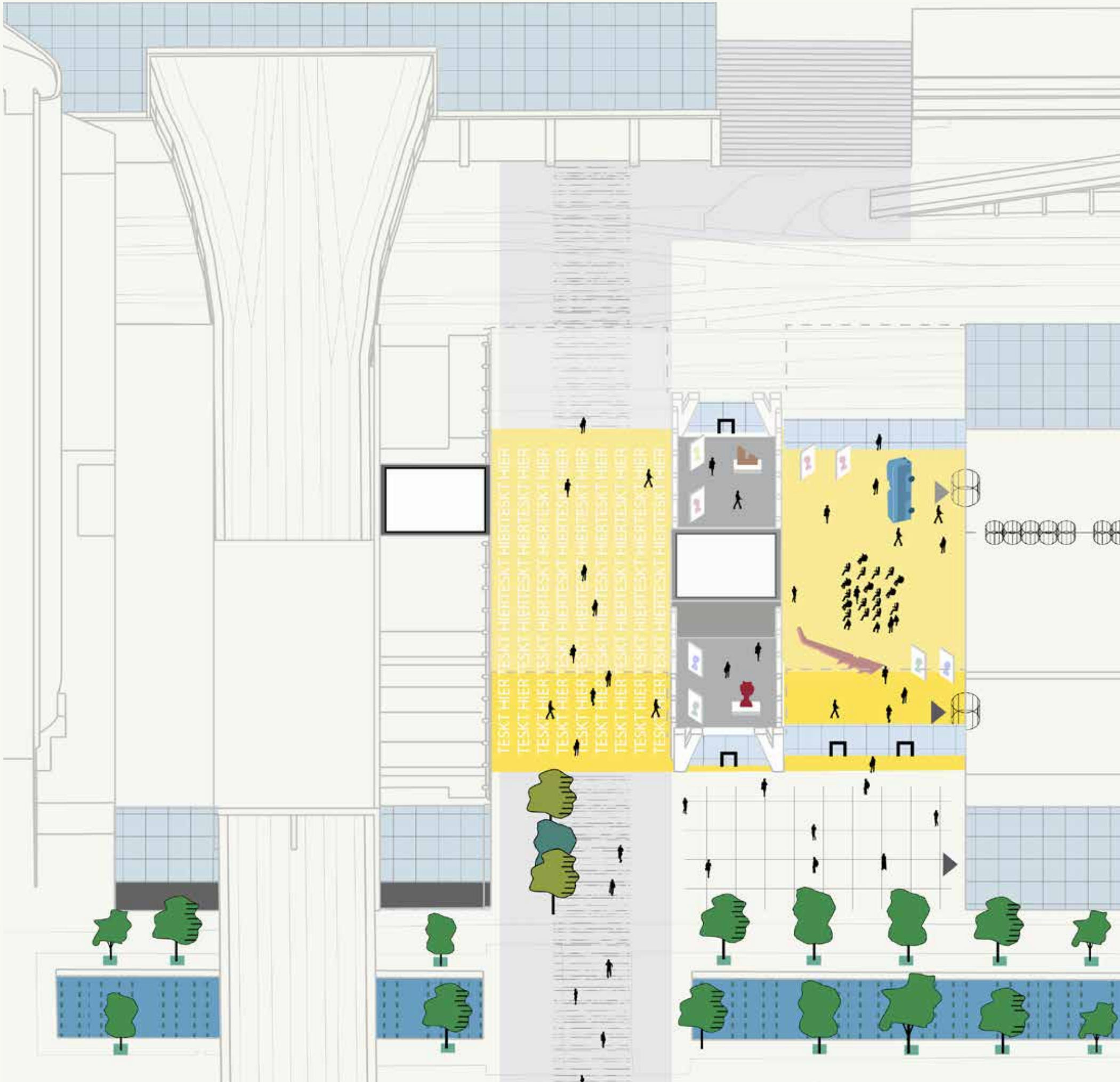
stadhuis kan hierin een belangrijke rol spelen als drager en organisator van het programma, waardoor continuïteit, kwaliteit en afstemming gewaarborgd worden.

In de stedelijke context sluit dit scenario aan op de nabijheid van het Stadhuis en het Binnenhof plekken waar politieke betrokkenheid traditioneel vorm krijgt. Waar het Binnenhof het hart van de parlementaire democratie is en het Stadhuis een stedelijke ontmoetingsplek, kan Rijnstraat 8 deze lijn doortrekken als toegankelijke plek voor maatschappelijk debat. Zo krijgt de entree van de stad direct een democratisch karakter: wie vanuit het station

de binnenstad betreedt, wordt niet alleen verwelkomd door architectuur, maar ook door zichtbaar publiek gesprek..

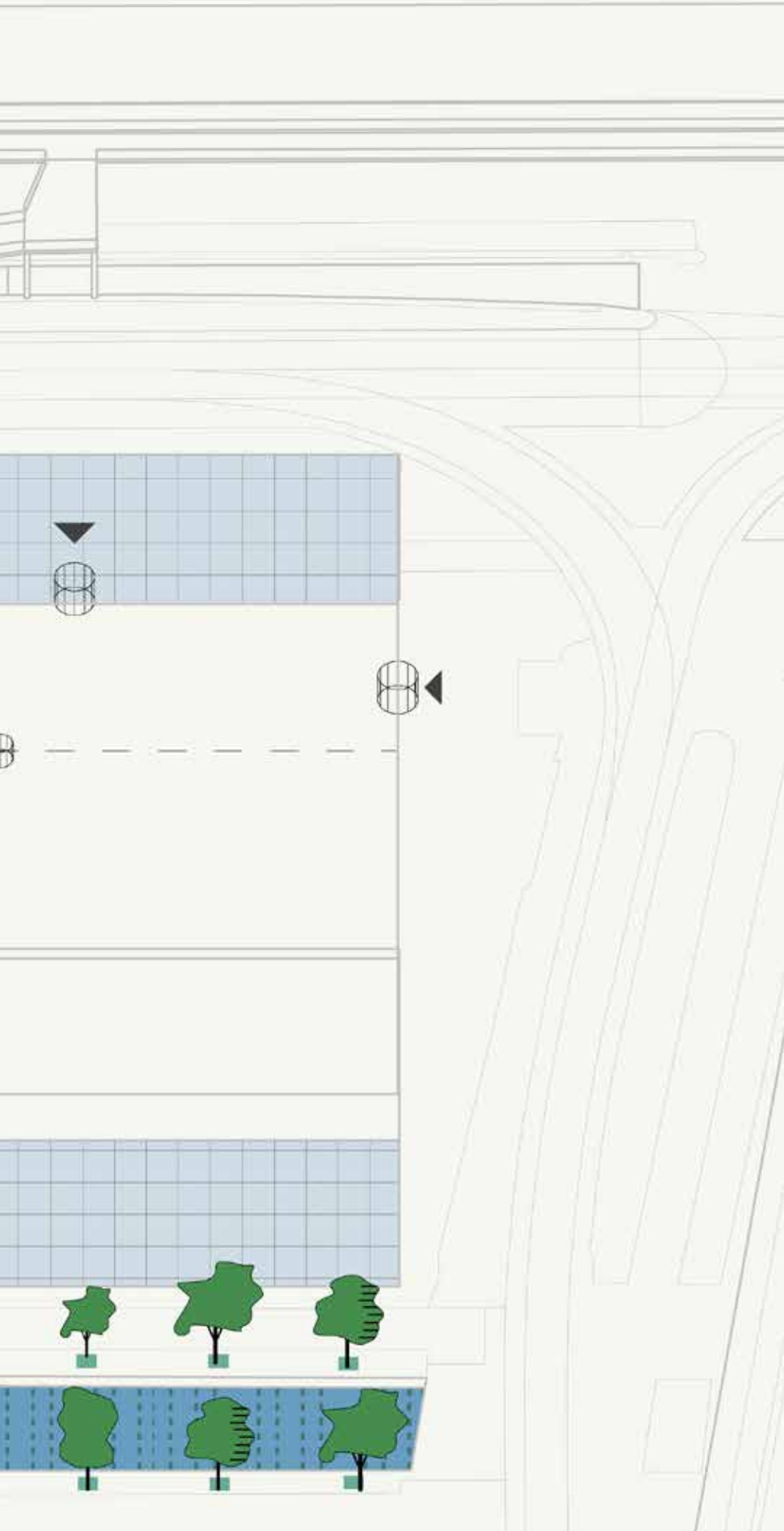

Kunsthal

Rijksmuseum

EXPO

Een tweede richting bouwt voort op de ruimtelijke kwaliteit die door OMA in de renovatie en verbouwing van Rijnstraat 8 is versterkt: de grote doorwaadbaarheid, de hoogte van de passage en de ruimtelijke gelaagdheid maken het gebouw bij uitstek geschikt als tentoonstellingsruimte.

In dit scenario wordt de plint en/of de centrale passage ingezet voor wisselende exposities over thema's als publieke opgaven, internationale samenwerking, duurzaamheid en maatschappelijke vraagstukken. De ruimte fungeert als publieke vitrine van het Rijk, een plek waar beleid,

innovatie en maatschappelijke projecten zichtbaar worden gemaakt.

De architectonische schaal en monumentaliteit van het gebouw bieden een sterk decor voor tentoonstellingen. Door gebruik te maken van licht, projecties, installaties en ruimtelijke objecten kan de passage worden getransformeerd tot een doorlopende expositie zone die de stedelijke as versterkt.

Een zichtbare 'etalage' met programmering past binnen de Haagse traditie van publieke transparantie, zoals ook zichtbaar bij de Hoftoren en Amare. Tegelijkertijd

Het gebied verbeterd de entreefunctie voor de stad als stadspoort

Het scenario maakt het gebied groener

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

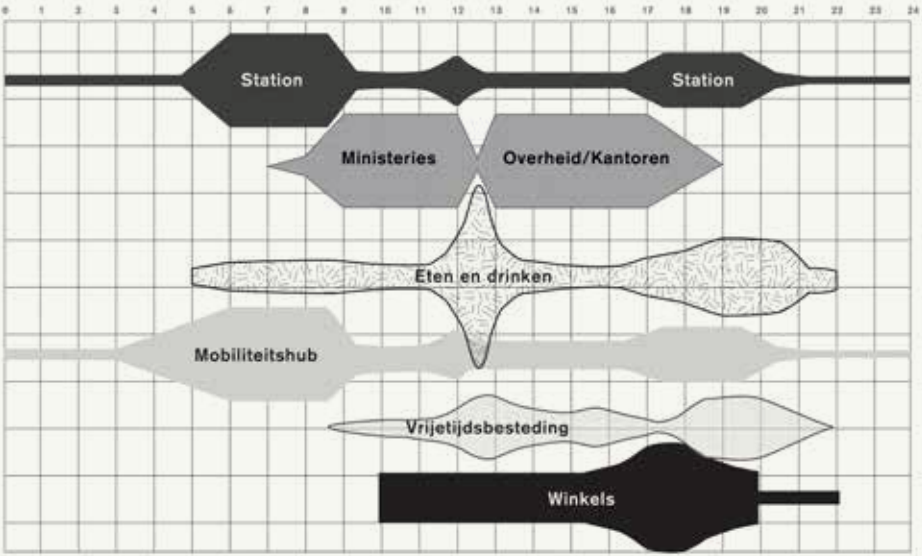
Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

ontbreekt in dit deel van de stad een toegankelijke expositieruimte waar overheid en burger elkaar inhoudelijk kunnen ontmoeten. In aansluiting op de tentoonstellingen in het atrium van het Stadhuis kan Rijnstraat 8 een aanvullende, meer rijksgerichte rol vervullen.

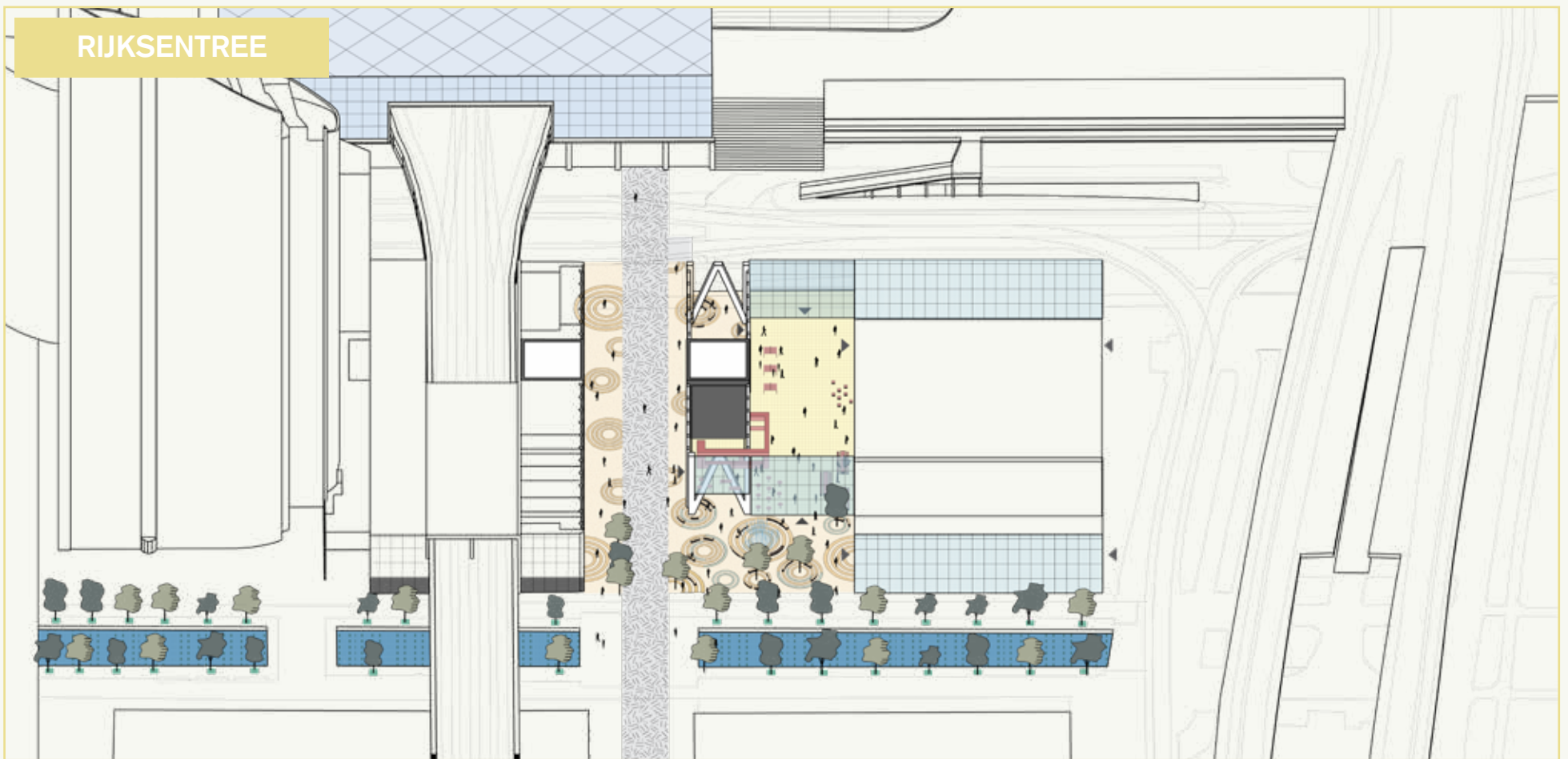
De Expo-variant positioneert Rijnstraat 8 daarmee als culturele en institutionele etalage: een open huis waarin de overheid haar werk toont, duidt en bespreekbaar maakt. De tentoonstellingsruimte vormt een tussenruimte tussen burger en overheid, geen formele vergaderzaal, maar een publieke laag waar informatie,

reflectie en dialoog samenkomen.

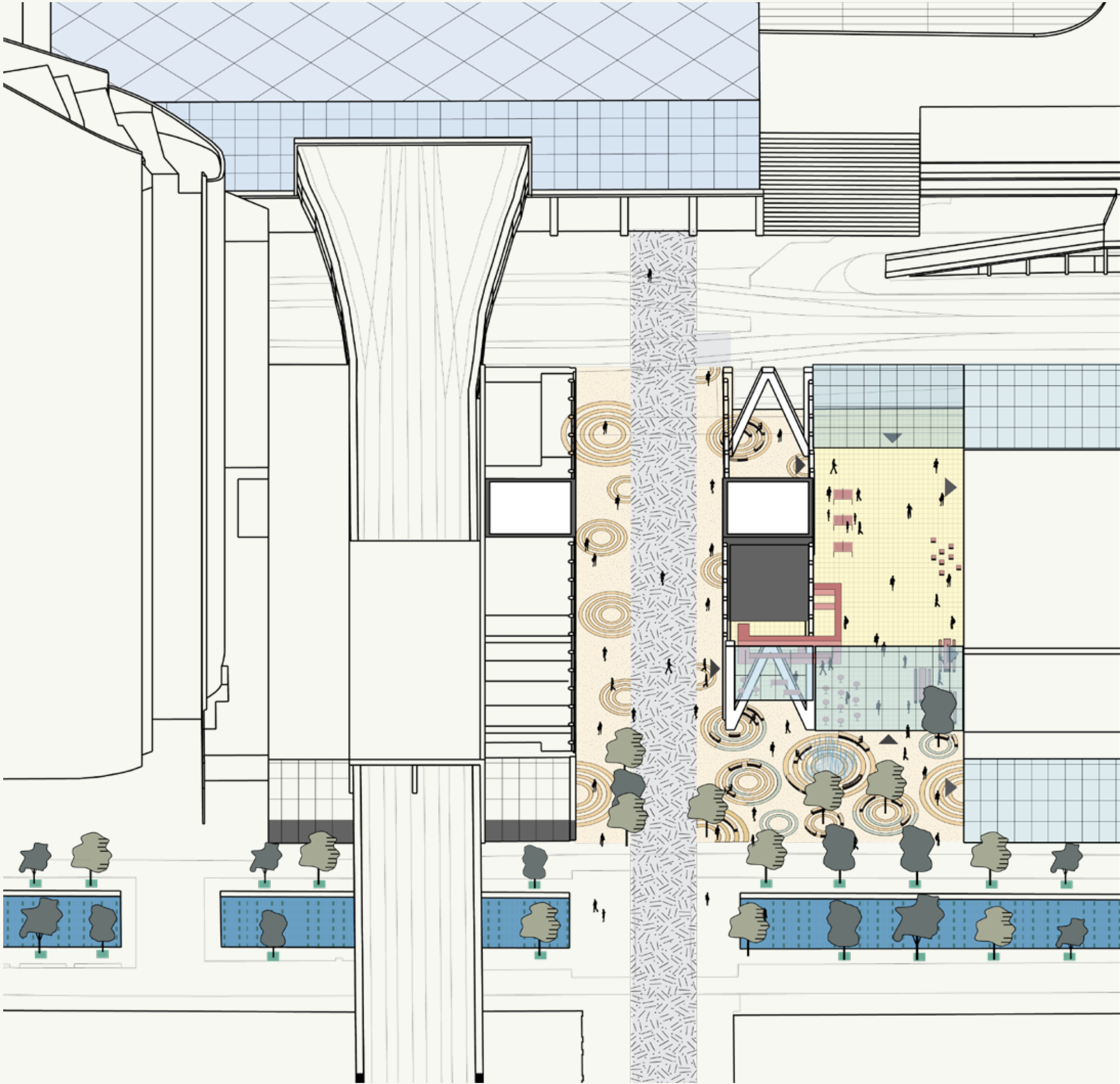
RIJKSENTREE

MEERSTEMMIGHEID 5. “MINDER OPENBARE RUIMTE EN MEER KWALITEIT VOOR DE ENTREERUIMTES ZOU GOED ZIJN”

In de gesprekken werd ook een ander geluid hoorbaar: de huidige hoeveelheid openbare ruimte rondom Rijnstraat 8 wordt niet overal als kwaliteit ervaren. De schaal is groot, maar de verblijfskwaliteit en de ruimtelijke articulatie van de entrees blijven achter. De openheid leidt niet vanzelf tot gebruik of betekenis; eerder ontstaat een gevoel van anonimiteit en versnippering.

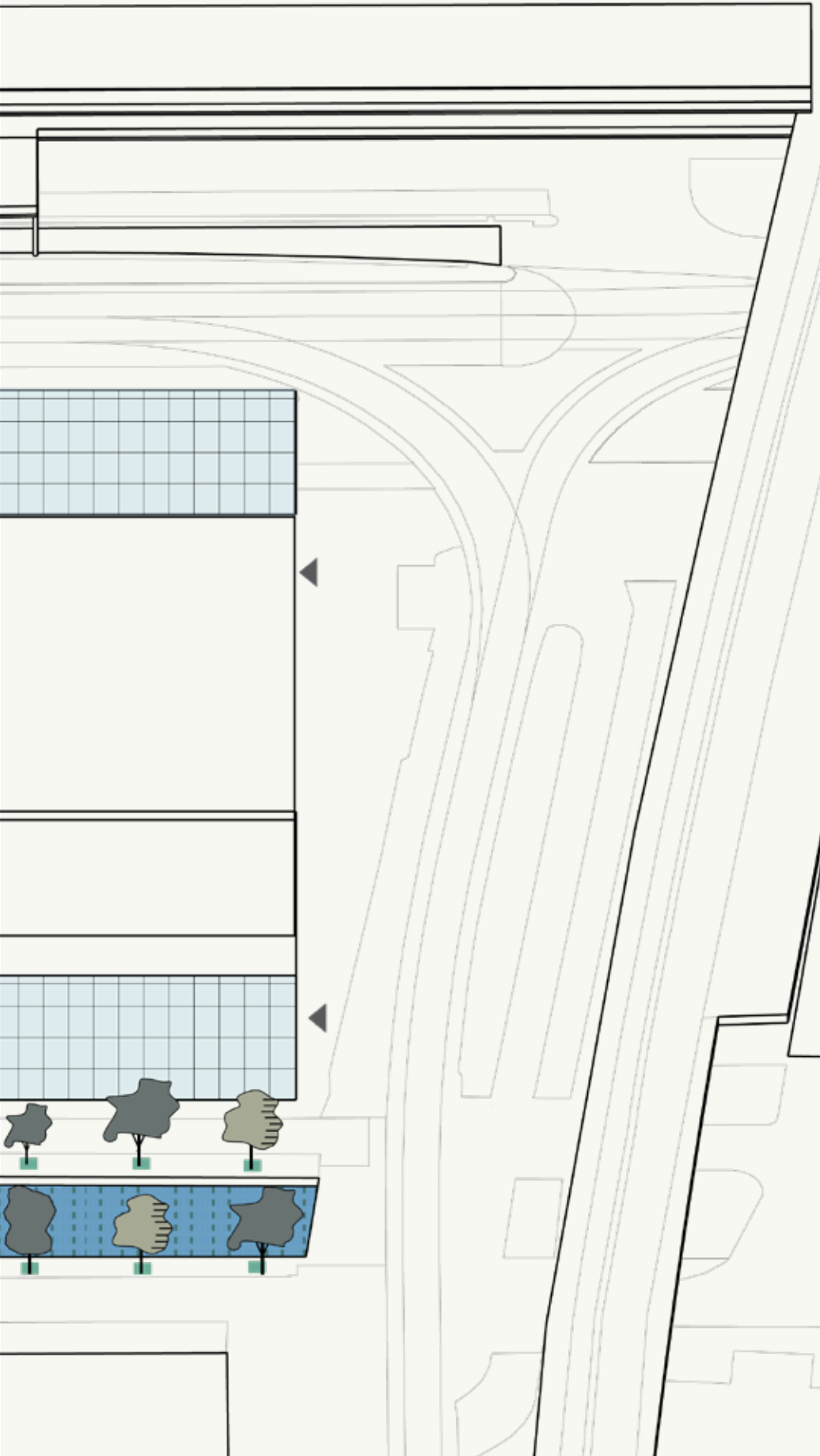
Vanuit deze constatering is een richting verkend waarin niet de kwantiteit van publieke ruimte centraal staat, maar de kwaliteit en representativiteit van de entree

Fenix Plein

Fenix Plein

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFWAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET RUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE RIJKSGEBOUW

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

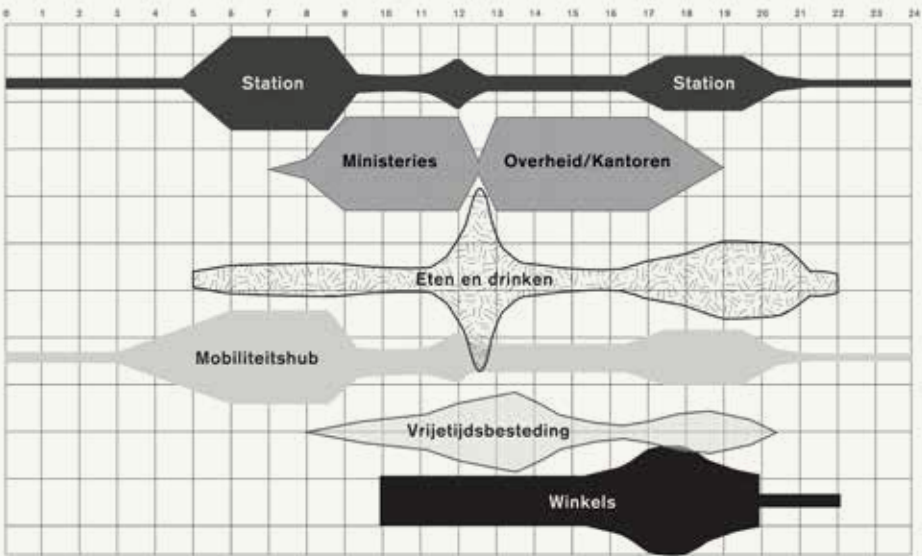
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdays

RIJKSENTREE

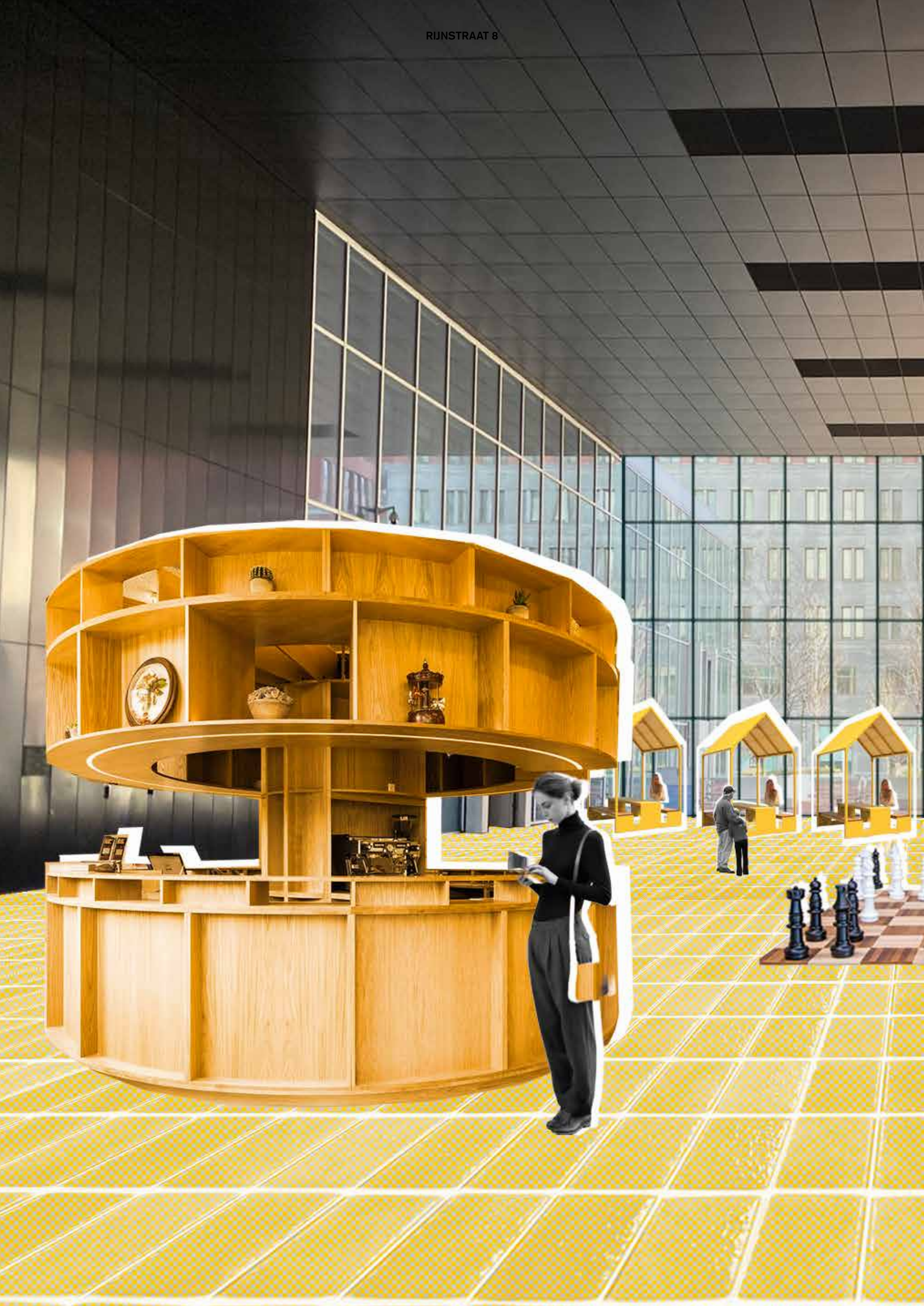
Het scenario Rijksentree zet in op het concentreren en versterken van de entreezone. Door de openbare ruimte compacter te maken en scherper te definiëren, ontstaat ruimte om te investeren in een riante, gastvrije ontvangst omgeving , een plek waar de stad daadwerkelijk welkom is.

De entree wordt opgevat als een stedelijke foyer: ruim, overzichtelijk en duidelijk gearticuleerd. Materialisering, verlichting, zichtlijnen en inrichting dragen bij aan een gevoel van waardigheid en toegankelijkheid. De overgang tussen buiten en

binnen wordt verzacht en verdiept, zodat bezoekers niet abrupt een kantoorgebouw betreden, maar geleidelijk worden ontvangen.

In de stedelijke context gaat deze ingreep op in de sequentie van rijksentrees langs de Turfmarkt. Door de entree zichtbaarder en explicieter vorm te geven, ontstaat een duidelijke publieke voorkant die aansluit op het karakter van de glazen stationshal: transparant, ruim en uitnodigend. Het voorplein en de rijksentree vormen samen met Turfmarkt 147 een samenhangend ensemble.

Deze variant creëert bovendien meer tussenruimte tussen Rijk en burger — geen harde grens, maar een zorgvuldig vormgegeven overgangszone waarin ontmoeting en ontvangst centraal staan. De stad wordt hier niet slechts doorgelaten, maar expliciet verwelkomd.

MATERIALEN_1

MATERIALEN_2

MEERSTEMMIGHEID 6.

“DE MATERIALEN ZIJN ZO KOUD EN HARD, ZOU DAT NIET WAT ZACHTER EN VRIENDELIJKER KUNNEN”

De materialisering van de doorgang is een van de meest genoemde aandachtspunten in de interviews. De ruimte wordt momenteel ervaren als donker, sfeerloos en vervuild. Dit vormt het vertrekpunt voor twee ontwerpscenario's waarin de materialiteit en beleving van de doorgang fundamenteel worden herzien.

In het eerste scenario ligt de nadruk op projectie en geometrie. Door middel van een heldere ruimtelijke ordening, uitgesproken vormen en strategisch ingezet licht wordt de doorgang gearticuleerd en versterkt. De ruimte krijgt een duidelijke identiteit en wordt leesbaar als plek, in plaats van louter passage.

In het tweede scenario staat de tactiele en zintuiglijke beleving centraal. Hier wordt gewerkt met natuurlijke materialen zoals kiezels, groen en mogelijk water, waardoor de doorgang een warmere, zachtere en meer uitnodigende uitstraling krijgt. De ruimte wordt niet alleen visueel, maar ook fysiek en atmosferisch beleefd.

Branches_ Simon Heijdens

Fondazione Prada_OMA

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFWAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET BUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE Kwaliteitsniveau

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

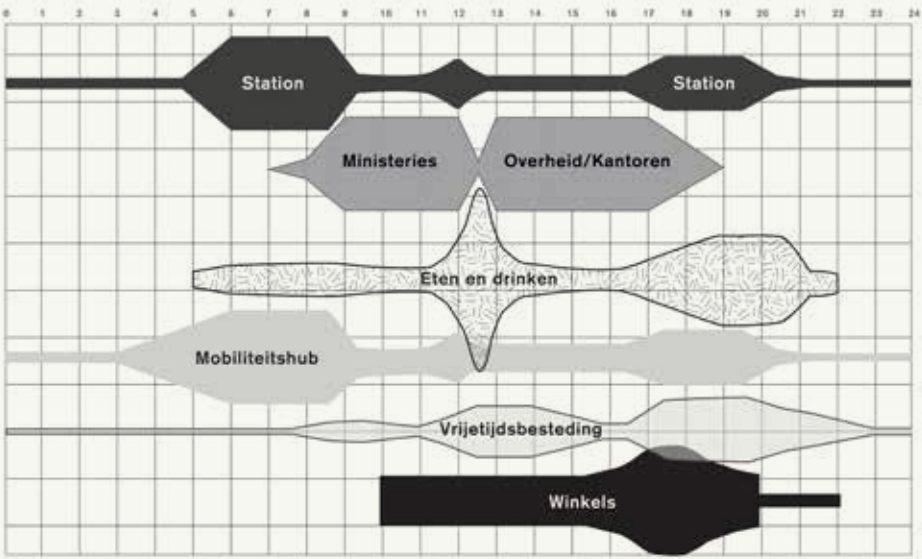
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

MATERIALEN 1

In dit scenario ligt de nadruk op projectie en geometrie. Door middel van een heldere ruimtelijke ordening, uitgesproken vormen en strategisch ingezet licht wordt de doorgang gearticuleerd en versterkt. De ruimte krijgt een duidelijke identiteit en wordt leesbaar als plek, in plaats van louter passage.

Een belangrijk onderdeel van deze benadering is het gebruik van projecties op wanden en plafond. Hiermee kan de

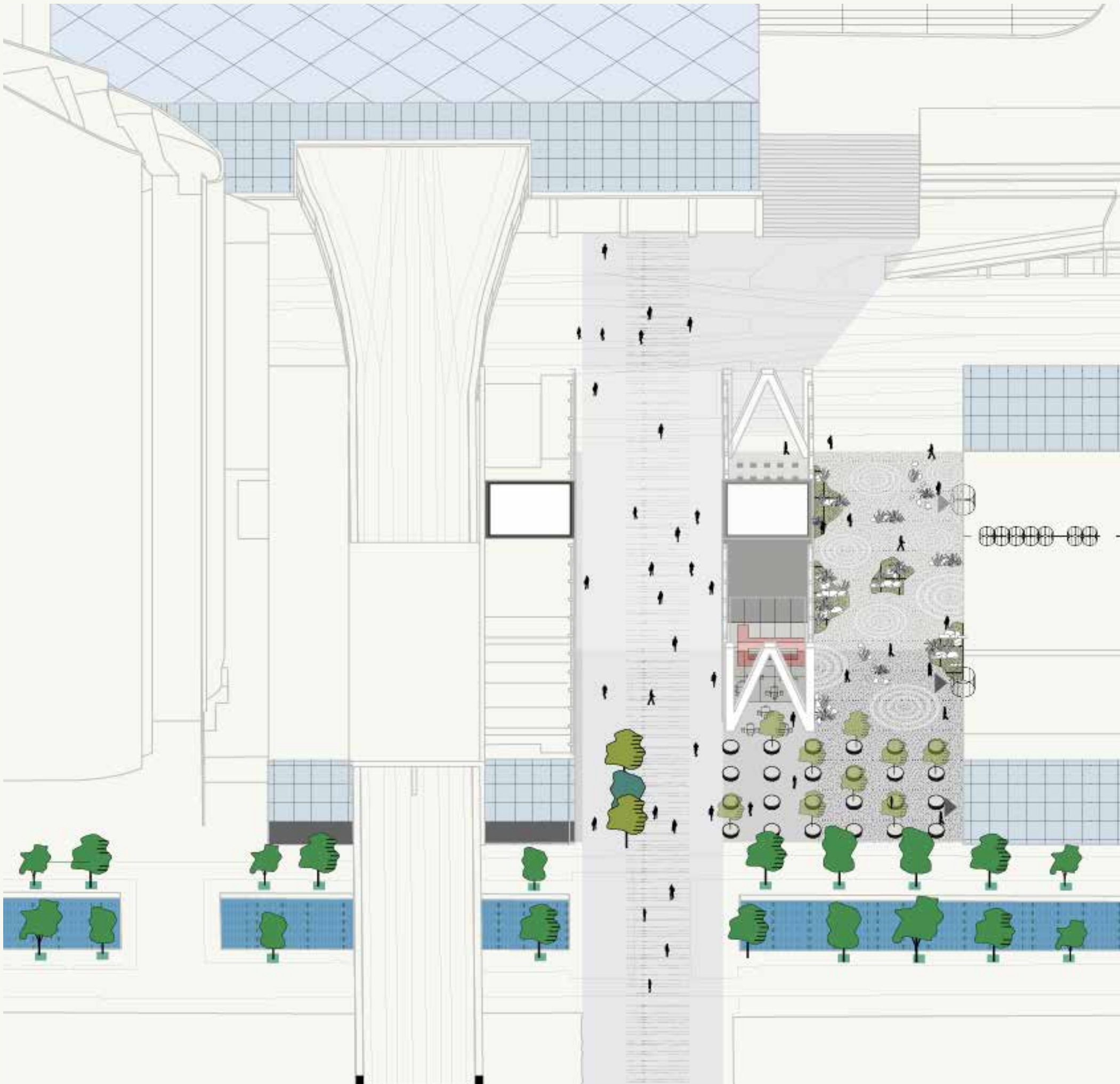
sfeer van de ruimte dynamisch worden beïnvloed en aangepast, zonder fysieke ingrepen in de bestaande architectuur. Door licht, kleur en beweging toe te voegen ontstaat een gelaagde ruimtelijke ervaring die kan variëren in intensiteit en gebruiksmoment.

Deze aanpak maakt het mogelijk om de beleving van de doorgang ingrijpend te transformeren, terwijl het gebouw in zijn oorspronkelijke architectuur en materialisatie intact blijft. De interventie

is daarmee licht, reversibel en flexibel, maar heeft tegelijkertijd een sterk effect op de ruimtelijke kwaliteit en uitstraling van de plek.

Zen Gardens

Vieux Port Pavilion_ Foster + Partners

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFSWAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET BUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE Kwaliteit

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

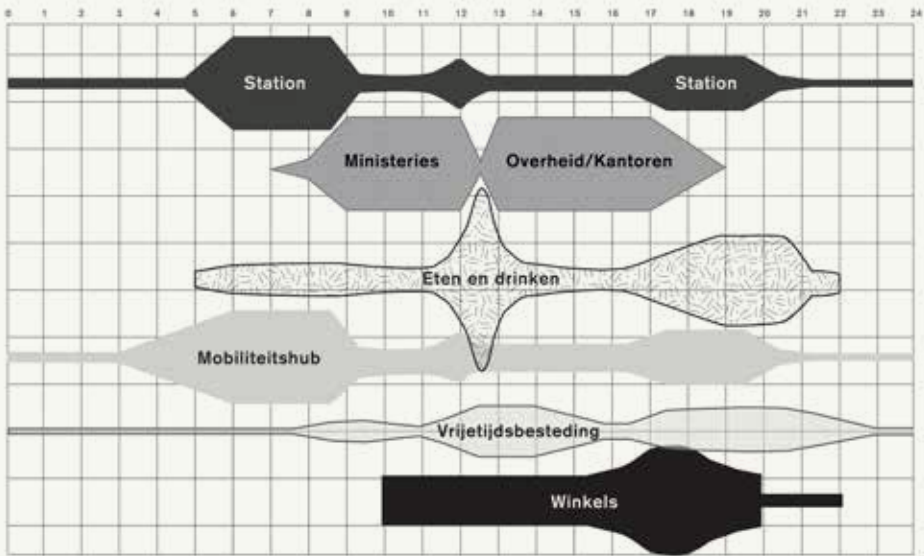
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

MATERIALEN 2

In het tweede scenario staat de tactiele en zintuiglijke beleving centraal. Hier wordt gewerkt met natuurlijke materialen zoals kiezels, groen en mogelijk water, waardoor de doorgang een warmere, zachtere en meer uitnodigende uitstraling krijgt. De ruimte wordt niet alleen visueel, maar ook fysiek en atmosferisch beleefd.

Door het inzetten van materialen met een zekere reflectie, zoals water, lichtgekleurde kiezels of subtiel

spiegelende oppervlakken, ontstaat er een rijkere lichtwerking in de doorgang. Daglicht wordt dieper de ruimte ingetrokken en versterkt, waardoor een dynamisch spel van licht en schaduw ontstaat. Dit zorgt bovendien voor een directe interactie met de seizoenen en weersomstandigheden: zonlicht, regen en wind worden voelbaar en zichtbaar in de ruimte en dragen bij aan een steeds veranderende beleving.

De materialisering van de openbare ruimte krijgt hiermee meer tactiliteit en gelaagdheid. Verschillen

in textuur, temperatuur en geluid zorgen ervoor dat de doorgang niet alleen wordt gezien, maar ook wordt ervaren tijdens het bewegen erdoorheen. Het lopen over kiezels, het ruisen van groen of het reflecteren van licht op wateroppervlakken versterken de zintuiglijke ervaring en maken van de doorgang een plek met een eigen, herkenbaar karakter.

3. WAARDERING

	 GROENE LEEFLAAG	 STADSTUIN	 GROENE LOBBY	 URBAN SPORTS	 MONKEY TOWN
VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD	● ● ○	● ● ○	● ● ●	● ● ○	● ● ○
VERBETERDE ROUTING	● ● ○	● ● ○	● ● ○	● ● ○	● ● ○
VERBETERDE VEILIGHEID	● ○ ○	● ● ○	● ● ○	● ● ●	● ● ○
RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP	○ ○ ○	● ○ ○	● ● ○	● ● ●	● ● ○
UITNODIGEND	● ○ ○	● ● ○	● ● ●	● ● ○	● ○ ○
BELEEFBAARHEID GROEN	● ● ●	● ● ●	● ● ●	○ ○ ○	○ ○ ○
REPRESENTATIEF VOOR RIJK	● ● ●	● ● ●	● ● ●	● ○ ○	○ ○ ○
RELATIE MET OMGEVING	● ● ●	● ● ○	● ● ○	● ● ○	● ○ ○
BEHEERSBAARHEID	● ○ ○	● ● ●	● ● ●	● ● ○	● ● ●
VERBETEREDE ENTREE GEBOUW	● ● ○	● ● ○	● ● ●	● ● ○	● ● ○
VERBETEREDE SENSORISCHE BELEVING	● ● ●	● ● ○	● ● ○	● ● ○	○ ○ ○
BEHEER EN ONDERHOUD	● ○ ○	● ○ ○	● ● ○	● ● ○	● ● ●

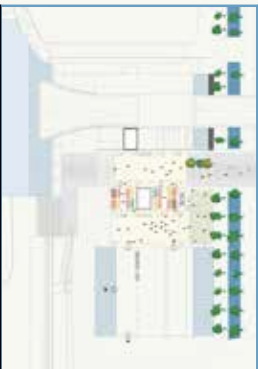
3.1 Voorbeeld waardeing

Op basis van de workshops en de opgehaalde input van stakeholders zijn twaalf beoordelingscriteria opgesteld. Deze vormen gezamenlijk het afwegingskader waarmee de scenario's op consistente en transparante wijze zijn beoordeeld. De criteria weerspiegelen de ambitie om de stedelijke kwaliteit te versterken, de publieke betekenis te vergroten en een duurzame, beheersbare ontwikkeling te waarborgen.

De beoordeling richt zich onder meer op de bijdrage aan een verbeterde entree van de stad, heldere routing en versterkte veiligheid. Daarnaast is gekeken naar de ruimte voor eigenaarschap en initiatief, de uitnodigende en toegankelijke uitstraling van de plek, en de beleefbaarheid van groen en sensorische kwaliteiten zoals licht, zichtlijnen en materialiteit. Ook de representativiteit voor het Rijk, de relatie met de omgeving en aspecten als beheersbaarheid, beheer en onderhoud zijn meegewogen. Tot slot is beoordeeld in hoeverre de entree van het gebouw en de samenhang tussen binnen- en buitenruimte worden versterkt.

Per scenario is aangegeven in welke mate het bijdraagt aan deze criteria. De waardering vindt plaats via een overzichtelijke schaal van één tot drie bolletjes: van beperkte bijdrage tot uitmuntende kwaliteit. Deze systematiek maakt onderlinge vergelijking mogelijk zonder de complexiteit van de opgave te reduceren tot één totaalscore. Het doel is inzicht te bieden in kwaliteiten, afwegingen en ontwikkelrichtingen

De waardering is nadrukkelijk geen optelsom met één winnaar, maar een analytisch instrument dat helpt om inzichtelijk te maken waar de meeste meerwaarde ligt en welke afwegingen daarbij horen.

 WATERPLEIN	 BAZAAR	 AGORA	 EXPO	 RIJKSENTREE	 MATERIAAL	TOTAAL
● ● ●	● ● ○	● ● ○	● ● ●	● ○ ○	● ● ○	
● ● ○	● ● ○	● ○ ○	● ○ ○	● ● ●	● ● ○	
● ○ ○	● ● ○	● ● ○	● ● ○	● ● ●	● ● ●	
● ○ ○	● ● ●	● ● ○	● ● ○	● ○ ○	● ○ ○	
● ● ●	● ● ○	● ● ●	● ● ●	● ● ○	● ● ●	
● ● ○	○ ○ ○	○ ○ ○	○ ○ ○	● ○ ○	● ● ○	
● ● ●	● ○ ○	● ● ●	● ● ●	● ● ○	● ○ ○	
● ● ●	● ● ●	● ● ○	● ● ●	● ● ○	● ○ ○	
● ○ ○	● ○ ○	● ○ ○	● ○ ○	● ● ●	● ○ ○	
● ● ●	● ● ○	● ○ ○	● ● ○	● ● ○	● ● ○	
● ● ●	● ● ○	● ● ○	● ○ ○	○ ○ ○	● ● ●	
● ○ ○	● ○ ○	● ● ○	● ● ○	● ● ●	● ○ ○	

3.2 Conclusie scenario's

Als entree van de stad en als doorgang naar de stad staat het thema lucht, licht en ruimte centraal. Deze ruimtelijke kwaliteiten bepalen de beleving van de plek en vormen een belangrijk uitgangspunt in de beoordeling van de verschillende scenario's. Ingrepen die deze kwaliteit aantasten, bijvoorbeeld door de ruimte te versmallen of af te sluiten met muren, glas of andere barrières, worden daarom minder positief beoordeeld. De ruimte maakt immers onderdeel uit van het publieke domein en moet open en toegankelijk blijven.

De opgave bestaat uit zowel het inrichten als het programmeren van de doorgang van Rijnstraat 8. Programmering moet daarbij continu mogelijk blijven. Het is niet wenselijk dat activiteiten uitsluitend achter een deur plaatsvinden en verdwijnen zodra deze gesloten is. Tegelijkertijd wordt het gebouw al intensief gebruikt door een groot aantal mensen: ongeveer 4.000 werknemers, aangevuld met bezoekers en passanten. Daarmee is er al een grote gebruikersgroep aanwezig. Wanneer er daarnaast nog een programma wordt toegevoegd dat zich op een specifieke doelgroep richt, ontstaat al snel een exclusieve situatie waarbij de ruimte niet langer van de stad is maar van één bepaalde groep. Concepten zoals een Monkey Town of een afgebakende expositie krijgen daarom minder waardering, omdat ze de ruimte teveel toe-eigenen.

In de verschillende overleggen en analyses komen drie basisprincipes steeds terug. Allereerst is er een sterke wens naar groen. In vrijwel alle interviews wordt aangegeven dat de plek groener moet worden. Tegelijkertijd is dit een complexe locatie voor beplanting en onderhoud, waardoor mogelijk deels kunstmatige of alternatieve groenoplossingen nodig zijn. Ten tweede is een hoogwaardige en toekomstbestendige materialisatie essentieel. De inrichting moet bestaan uit kwalitatieve materialen die niet alleen bij realisatie goed functioneren, maar ook op lange termijn duurzaam en onderhoudbaar blijven. Tot slot is de betrekking van de gracht een belangrijk element. Het verbinden van de gracht met de ruimte en de onderdoorgang wordt gezien als een logische en waardevolle toevoeging die de plek ruimtelijk en programmatisch kan versterken.

Naast deze uitgangspunten zijn er enkele randvoorwaarden. Om een bepaalde kwaliteit van beheer en onderhoud te kunnen waarborgen, kan het nodig zijn dat delen van de ruimte afsluitbaar zijn, bijvoorbeeld met een hek zoals bij de voortuin aan de Turfmarkt. Dit maakt het mogelijk om het gebied te beheren zonder het permanent af te sluiten. Deze afsluitbaarheid moet niet leiden tot een defensieve of exclusieve ruimte.

De overzijde van de plek speelt ook een rol in de totale beleving. Daar bevinden zich eveneens rijksfuncties en het Rijksvastgoedbedrijf, waardoor de locatie feitelijk deel uitmaakt van een grotere rijksontmoetingsplek. Het betrekken van deze zijde in de ruimtelijke en programmatische invulling kan de samenhang en betekenis versterken.

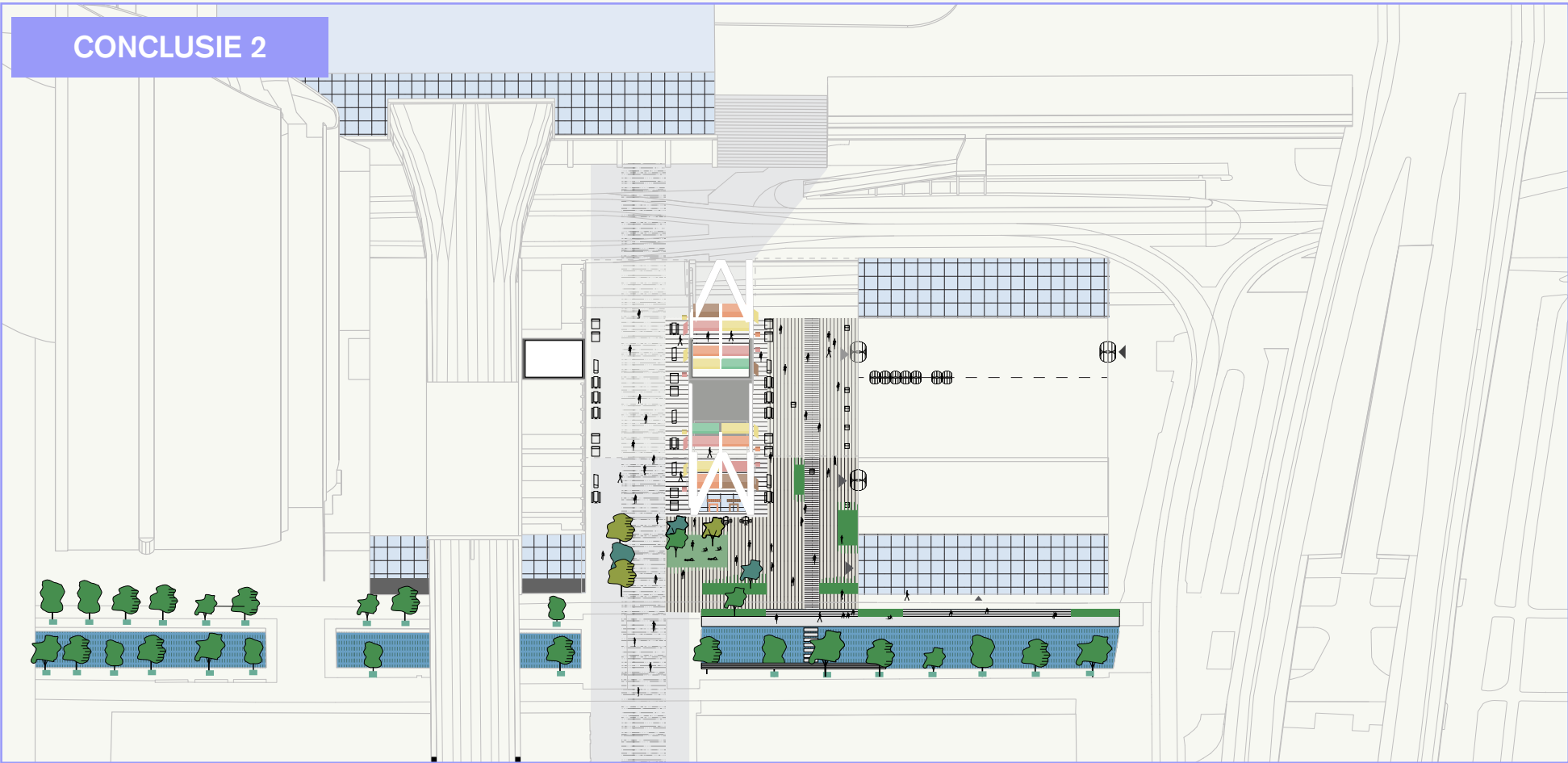
Tot slot blijkt dat de uiteindelijke invulling niet uit één enkel scenario bestaat, maar uit een combinatie van elementen uit verschillende scenario's. Binnen die benadering komen twee richtingen naar voren. Het eerste scenario is een iteratie op het bazaar scenario, waarin een levendige en toegankelijke programmering wordt gecombineerd met hoogwaardige materialen, toegevoegd groen en een duidelijke koppeling met de gracht. Het tweede scenario bestaat uit een combinatie van tropische tuinen in de flanken van het gebouw en een agora-achtige ruimte in het midden. De groene flanken zorgen voor een uitnodigende entree van het gebouw, terwijl het centrale plein open blijft en kan functioneren als een publieke ruimte waar activiteiten plaatsvinden en waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en zich kunnen uiten. In beide scenario's spelen goede materialisatie en groen een belangrijke rol in het aantrekkelijk en toekomstbestendig maken van de plek.

**“DE UITEINDELIJKE
INVULLING MOET
NIET UIT ÉÉN ENKEL
SCENARIO BESTAAN,
MAAR UIT EEN
COMBINATIE
VAN ELEMENTEN
UIT VERSCHILLENDE
SCENARIO’S”**

CONCLUSIE 1

CONCLUSIE 2

**“DE UITEINDELIJKE
INVULLING MOET
NIET UIT ÉÉN ENKEL
SCENARIO BESTAAN,
MAAR UIT EEN
COMBINATIE
VAN ELEMENTEN
UIT VERSCHILLENDE
SCENARIO’S”**

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFSWAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET RUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE Kwaliteitsniveau

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

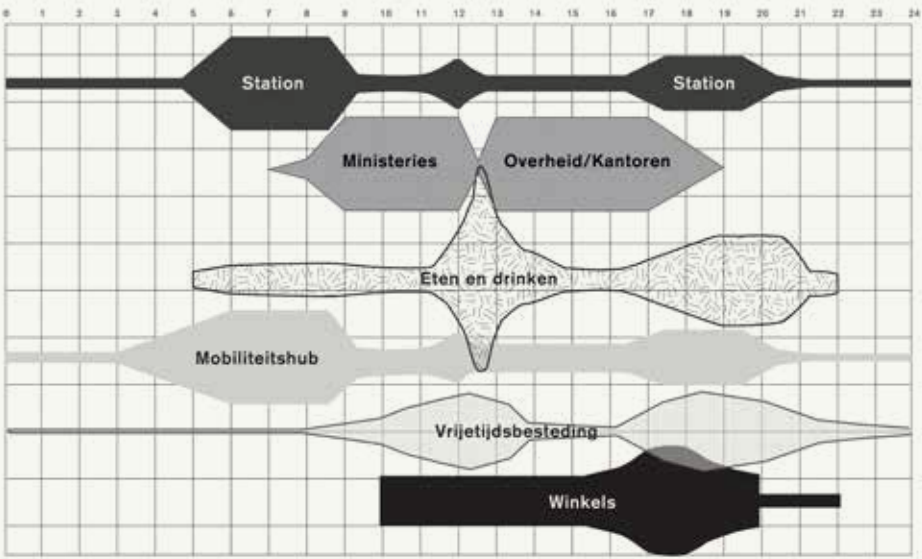
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

Conclusie 1

De ruimtelijk-programmatische structuur van de huidige onderdoorgang draagt – los van de precieze invulling – een elementaire kans tot programmering in zich. Die mogelijkheid ligt besloten in de ruimtelijke compositie van het gebouw, dat zich met haar afwisseling van gesloten schijven en open atria ook naar de begane grond toe laat vertalen. Daardoor ontstaat er een invulbare ruimte langs de huidige passage en het aangrenzende stedelijk plein.

Die ruimte kan niet slechts worden ingezet voor commercieel programma,

maar huisvest ook een wezenlijke kans voor het rijk om zich op deze geëigende plek te presenteren aan de burger.

Het gebouw vormt namelijk als moderne stadspoort de overgang van stationsgebied naar binnenstedelijk milieu. Daarmee bevat het met haar overvloedige ruimte en stedelijke kernpositie een enorme potentie om als etalage van het Rijk te functioneren op deze prominente plek. Het is een plek die bewoners van de stad weten te vinden en waar het Rijk zichtbaar een bijdrage kan leveren aan het oprichten van een plaats waar burger en overheid tot elkaar komen.

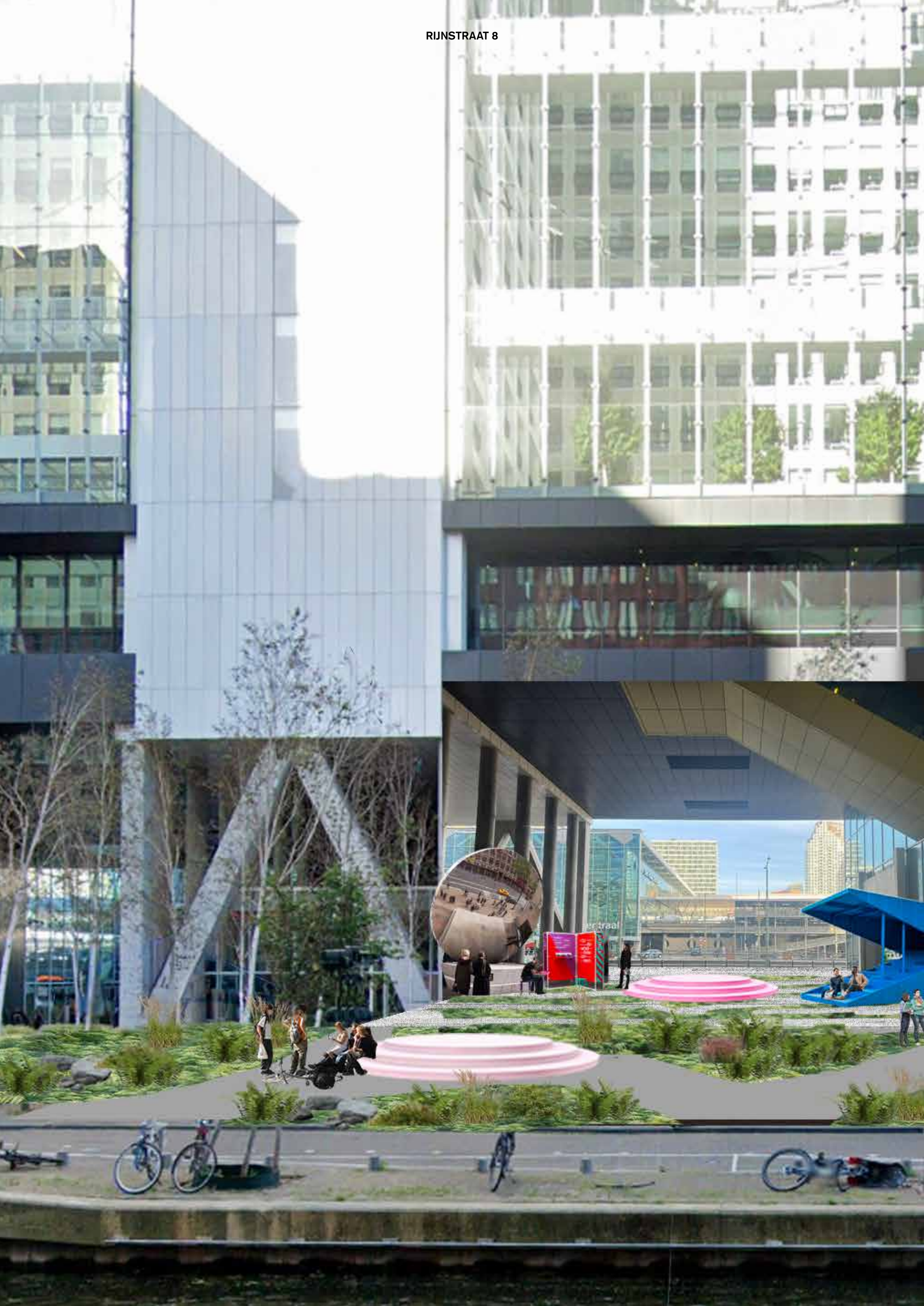
Daarbij kan – in het kader van een eventuele wisseling van gebruiker – tevens worden nagedacht welke overheidsinstellingen zich het best met deze potentie laten rijmen. Welke partij zou een logische volgende gebruiker kunnen zijn voor deze plek, als er van deze potentie zou worden uitgegaan?

Het benutten van dit instrument voor contact tussen rijk en burger vraagt daarbij een grote investering en betrokkenheid, niet enkel van het rijk – in het gebouw – maar ook van de gemeente en stakeholders, in de Rijnstraat zelf. Zo ontstaat er op deze overgang

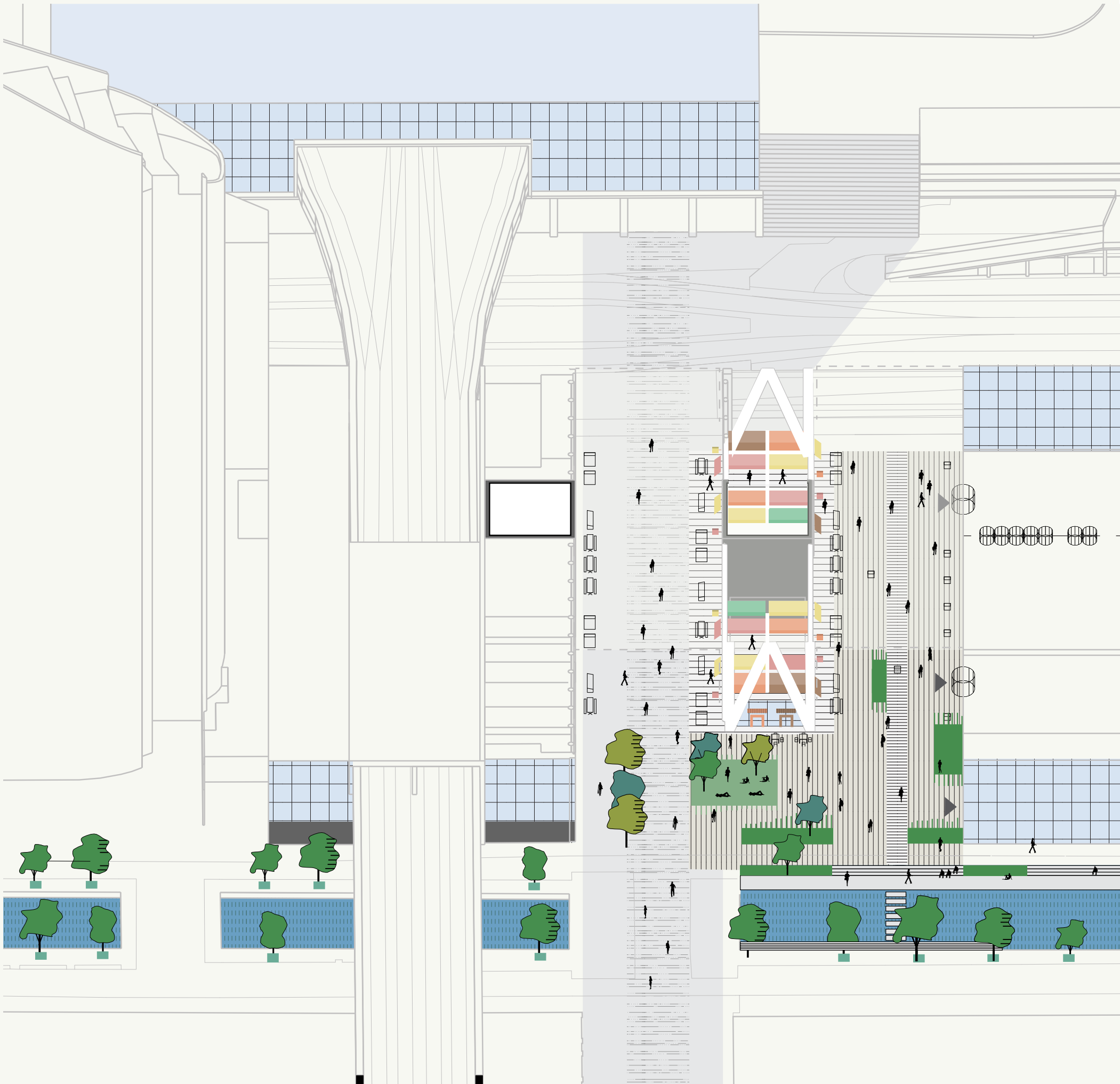
van stedelijke ruimte naar het private domein van het Rijk een gedragen eigenaarschap van de publieke ruimte, met niet slechts wederkerigheid tussen rijk en burger, maar ook tussen stad en rijk, en plaatselijke belanghebbenden

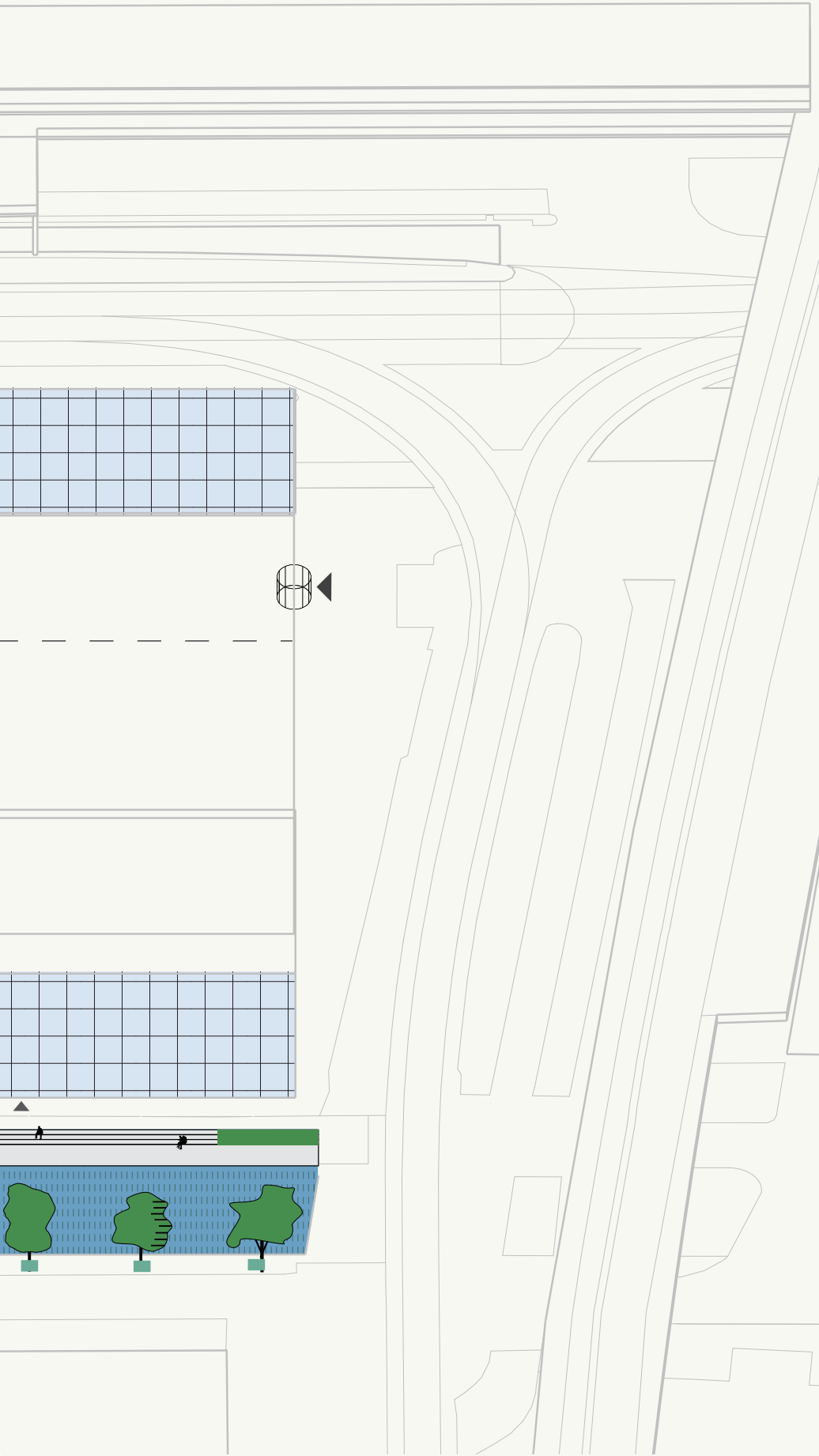

The high line NY

VERBETERDE ENTREE VAN DE STAD

Het gebied verbetert de entreefunctie voor de stad als stadspoort

BELEEFBAAR GROEN

Het scenario maakt het gebied groener

VERBETERDE VERBLIJFSWAARDE

Het scenario verbetert de verblijfswaarde van de plek

RUIMTE VOOR EIGENAARSSCHAP

Het scenario zorgt ervoor dat er nieuwe eigenaars worden geïntroduceerd

REPRESENTATIE VOOR HET RUK

Het scenario verbetert de representatiewaarde van het Rijksgebouw

VERBETERDE SENSORISCHE BELEVING

Het scenario verbetert de sensorische beleving van het gebied (reuk, akoestiek, tocht)

VERBETERDE VEILIGHEID

Het scenario verbetert de veiligheid in het gebied

VERBETERDE ENTREE Kwaliteitsniveau

Het scenario verbetert de kwaliteit van de entrees in het gebied

BEHEER EN ONDERHOUD

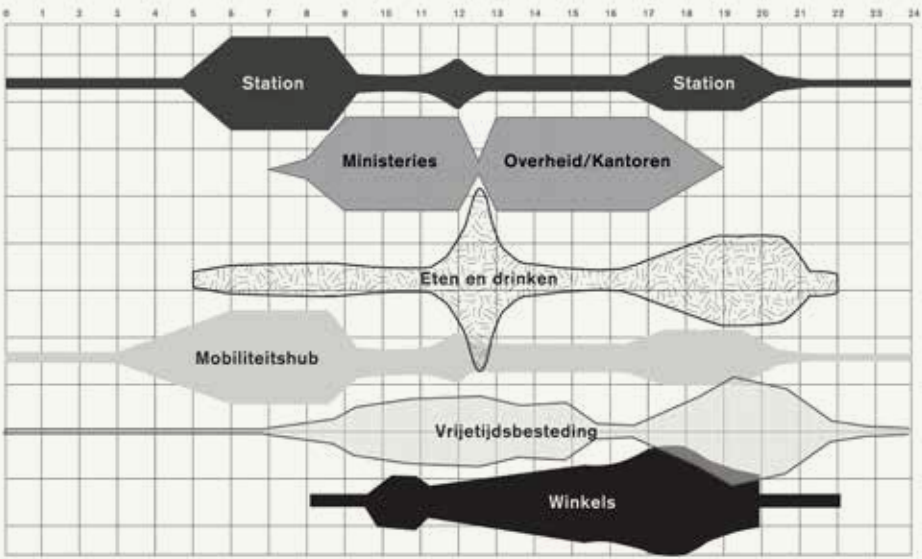
Het scenario verbetert het beheer- en onderhoud van het gebied

RELATIE MET OMGEVING

Het scenario zorgt ervoor dat het gebied een betere relatie aangaat met zijn omgeving

VERBETERDE ROUTING

Het scenario zorgt ervoor dat er een betere routing is in het gebied

Programma dynamiek weekdagen

Conclusie 2
Dit conclusiescenario combineert de ruimtelijke kracht van het waterplein met de levendigheid van de bazaar en voegt daar een duidelijke landschappelijke en materiële samenhang aan toe. Er ontstaat een reeks plekken die de relatie met de singel versterkt en het water onderdeel maakt van de stedelijke beleving. Zitplekken, trappen en een grote vlonder maken het mogelijk om dicht bij het water te verblijven, terwijl open zichtlijnen en richtinggevend materialen en groenvormen de aanwezigheid van

de singel voelbaar houden in de ruimte.

Tegelijkertijd wordt de architectonische structuur van Rijnstraat 8 geactiveerd. De onderdoorgang biedt ruimte voor een kleinschalige markt of een expositieruimte voor het Rijk. Hierdoor krijgt de plek gedurende de hele week een dagelijks ritme van ontmoeting en uitwisseling.

Groen vormt een belangrijk verbindend element in dit scenario. Open grasvelden bieden ruimte om te

zitten, spelen en verblijven, terwijl hogere grassoorten en beplanting zones markeren en de overgang tussen routes en verblijfsplekken verzachten. In combinatie met een duidelijke materialisering van paden, pleinen en kades ontstaat een leesbare structuur die richting geeft aan beweging en gebruik.

Door de combinatie van water, verblijf, programmering en beschutting ontstaat een plek die het hele jaar door geactiveerd blijft. In de zomer kan het plein functioneren als zonnige verblijfsruimte aan het

water, waar mensen op het gras of aan de kade zitten met een drankje

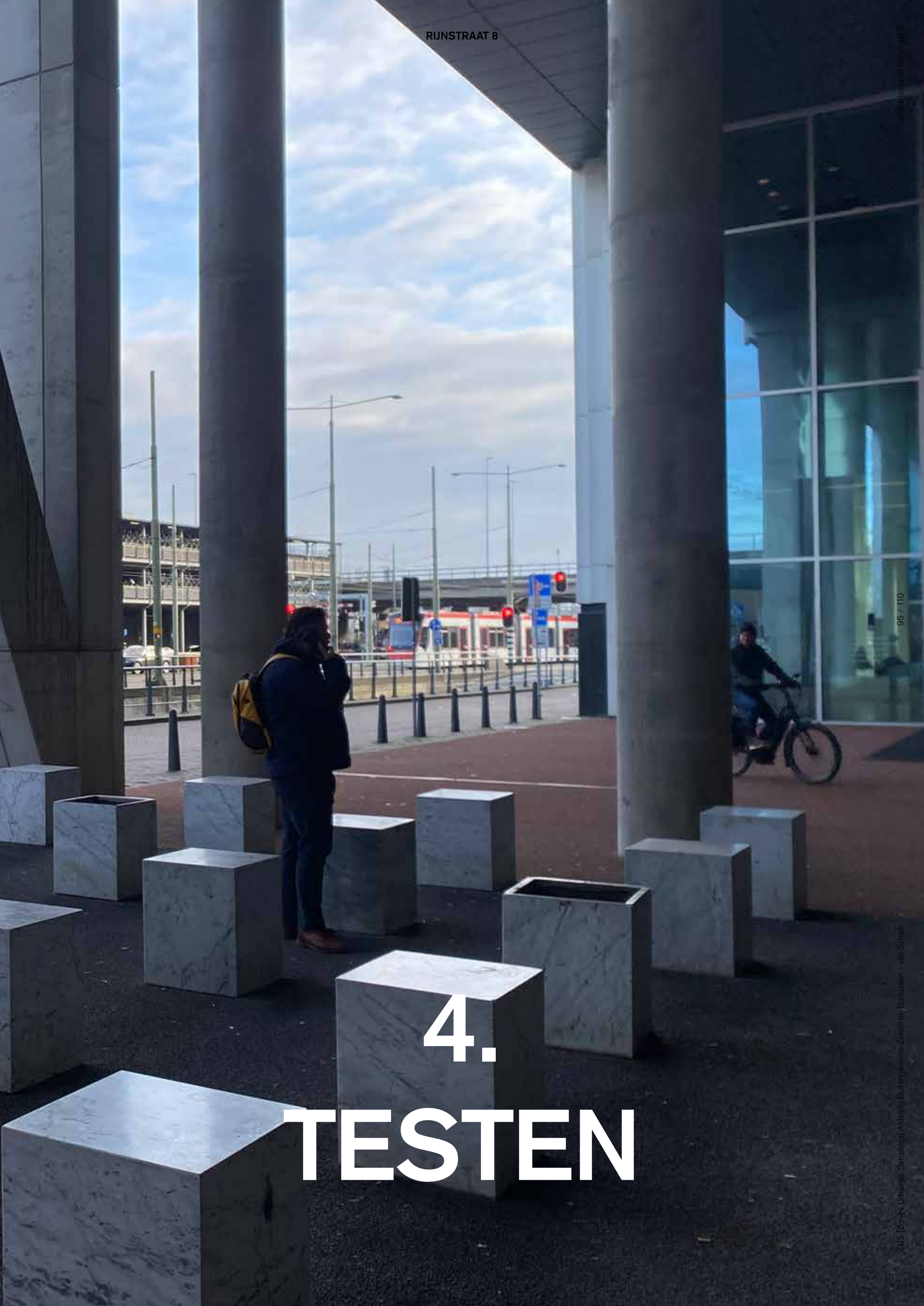

4. TESTEN

4.1

Testen en programmeren in de praktijk

De ontwikkelde scenario's lenen zich bij uitstek voor toetsing in de praktijk via tijdelijke interventies en kunst in de openbare ruimte en plintzones van Rijnstraat 8. Door ideeën niet alleen te analyseren, maar ook tijdelijk te realiseren, ontstaat een lerende en experimentele aanpak waarin stad en gebruiker actief onderdeel zijn van het ontwerpproces.

Tijdelijke ingrepen maken het mogelijk om ruimtelijke en programmatische voorstellen in hun werkelijke context te beproeven. Zij bieden ruimte om nieuwe vormen van ontmoeting, eigenaarschap en gebruik te verkennen, zonder direct onomkeerbare keuzes te maken. Denk aan tijdelijke vergroening, experimentele verblijfsplekken, open plintprogrammering of herinrichting van delen van de routing. Door deze interventies zichtbaar en ervaarbaar te maken, wordt de plek actief getest als publieke ruimte in plaats van uitsluitend ontworpen op papier.

Kunst kan hierin een katalysator zijn. Artistieke interventies kunnen het gesprek openen over de rol van het Rijk in de stad, de betekenis van publieke ruimte en de relatie tussen overheid en samenleving. Zij maken het mogelijk om de plek niet alleen functioneel, maar ook cultureel en symbolisch te activeren. Daarmee dragen zij bij aan een meer inclusieve, herkenbare en uitnodigende stedelijke identiteit.

In dit kader biedt de nabijheid van het stadhuis en de ervaring van Stichting Atrium een waardevolle organisatorische en programmatische basis. Stichting Atrium is ontstaan vanuit de percentageregeling bij de bouw van het stadhuis door architect Richard Meier. Het beschikbare budget werd destijds niet ingezet voor een eenmalig kunstwerk, maar voor de oprichting van een stichting die al vóór de oplevering van het gebouw begon met programmeren en het budget gebruikte voor de eerste periode van activiteiten.

Onder voorzitterschap van Henk Kool, op verzoek van Peter Noordanus als opvolger van wethouder Adri Duivesteijn, heeft de stichting zich ontwikkeld tot een zelfstandige organisatie met een bestuur, directeur en office manager. Stichting Atrium verwerft financiering via landelijke fondsen en programmeert vervolgens op eigen initiatief, met ruimte voor een breed scala aan aanvragen en samenwerkingen met diverse partijen en organisaties, zoals Stroom Den Haag.

In de afgelopen decennia heeft de stichting ruimte geboden aan een rijk en divers programma: van Chinees nieuwjaar, dansvoorstellingen en culturele vieringen tot exposities en publieke debatten. Deze ervaring laat zien hoe een plek programmatisch kan worden geactiveerd op een manier die zowel toegankelijk als inhoudelijk relevant is.

Door een programmatische koppeling te maken met deze bestaande structuur kan ook Rijnstraat 8 worden ingebed in een continu en gedragen programma. Hiermee ontstaat niet alleen ruimtelijke kwaliteit, maar ook organisatorische continuïteit en culturele betekenis.

Door middel van observatie, participatie en evaluatie ontstaat inzicht in gebruikspatronen, sociale dynamiek en ruimtelijke kwaliteit. Deze kennis voedt de verdere uitwerking van de scenario's en versterkt de publieke legitimiteit van de uiteindelijke keuzes. Testen wordt zo een wezenlijk onderdeel van een adaptieve ontwerpstrategie, waarin rijksvastgoed niet alleen ruimte inneemt in de stad, maar actief bijdraagt aan een veerkrachtige en experimentele stedelijke cultuur.

“DOOR NATUUR
TIJDELIJK TE
VERBEEEDEN IN LICHT
EN GELUID, MAKEN
WE DE TOEKOMSTIGE
KWALITEIT VANDAAG
AL ERVAARBAAR”

**“MET KLEINE
INGREPEN KUNNEN
WETESTEN WE HOE
DE RUIMTE EIGENDOM
WORDT VAN HAAR
GEBRUIKERS.”**

**“DE KWALITEIT VAN
EEN STAD TOONT
ZICH WANNEER OOK
KINDEREN ER VANZELF
WILLEN BLIJVEN.”**

“MET EEN BAZAAR
ONDERZOEKEN WE OF
DEZE PLEK MEER KAN
ZIJN DAN PASSAGE
— EEN PLEK VAN
UITWISSELING.”

MEERSTEMMIGHEID 4. “DEBAT KAN HIER OOK JUIST EEN PROMINENTE ROL KRIJGEN”

COLOFON

Copyright © 2026 College van
Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs

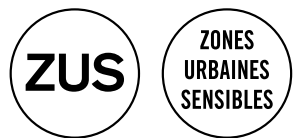
Samenstelling: Paul Kersten, Simone
Huijbregts, Jesper Baltussen, Margit van
Schaik, Elma van Boxel, Kristian Koreman,
Willemijn van Manen, Amber Bruijstens,
Carissa Chen, Shirley Lammers

Jaar van uitgave: 2026

Vormgeving en lay-out: ZUS (Zones Urbaines
Sensibles) en Baltussen - Van Schaik

Fotografie: indien niet bij de afbeelding
vermeld ZUS [Zones Urbaines Sensibles],
Baltussen - Van Schaik

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
geluidsband, elektronisch of op welke wijze
dan ook, zonder schriftelijke toestemming
van de uitgever.

Baltussen
van
Schaik

CRa
College van
Rijksbouwmeester
& Rijksadviseurs

